

ΓΕ.Λ ΓΑΛΑΤΑ

PROJECT A2 Β' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ
ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: κ. Πάτση Στυλιανή
Συντονιστής: κ. Συριόπουλος Παναγιώτης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	2
Λόγοι επιλογής θέματος-Σκοποί εργασίας	2
Ερευνητικά ερωτήματα	3
Μεθοδολογία	3
Κεφάλαιο 1: Ενδυμασία και καλλωπισμός στον αρχαίο κόσμο	
1.1 Ενδυμασία στην αρχαία Αίγυπτο	5
1.2 Καλλωπισμός στην αρχαία Αίγυπτο	6
1.3 Ενδυμασία στην αρχαία Ελλάδα	8
1.4 Καλλωπισμός στην αρχαία Ελλάδα	10
Κεφάλαιο 2: Η γυναικεία ενδυμασία κατά την Αναγέννηση	
2.1 Η ενδυμασία τον 16 ^ο αιώνα	13
2.2 Η ενδυμασία τον 17 ^ο αιώνα	15
Κεφάλαιο 3: Η ιστορία του ανδρόγυνου στυλ και της μίνι φούστας	
3.1 Το ανδρόγυνο στυλ και η ιστορία του	16
3.2 Η ιστορία της μίνι φούστας	24
3.3 Μίνι φούστα και αντιδράσεις δικτατόρων	24
Κεφάλαιο 4: Ενδυματολογικός κώδικας στο μουσουλμανικό κόσμο	
4.1 Γυναικεία ενδυμασία στις μουσουλμανικές χώρες	29
4.2 Γυναικεία ενδυμασία στην Τουρκία	33
4.3 Γυναικεία ενδυμασία στο Αφγανιστάν	34
4.4 Γυναικεία ενδυμασία στη Σαουδική Αραβία	37
4.5 Γυναικεία ενδυμασία στο Ιράν	39
4.6 Συνδυασμός μόδας-μαντήλας	42
4.7 Διαφορές στο ντύσιμο γυναικών στη Δύση και την Ανατολή	44
Επίλογος	48
Συμπεράσματα ερωτηματολογίου	49
Παράρτημα	51
Ερωτηματολόγιο	52
Βιβλιογραφία	56

Εισαγωγή

Η εργασία αυτή, που φέρει τον τίτλο **Ιστορία της γυναικείας ενδυμασίας**, εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος *Ερευνητική Εργασία* κατά τη διάρκεια του Β' Τετραμήνου. Η επιλογή του θέματος αυτού συνδέεται με την επιθυμία μας να διερευνήσουμε κατά πόσο οι εκάστοτε οικονομικοκοινωνικές συνθήκες επηρέασαν-επηρεάζουν τον ενδυματολογικό κώδικα των γυναικών. Αφορμή και κινητήριοι δυνάμεις ως προς την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος υπήρξε η συζήτηση που έλαβε χώρα στα πλαίσια του μαθήματος της Έκφρασης-Έκθεσης σχετικά με το ντύσιμο και την επιρροή του, πώς νοσηματοδοτείται κάποιος μέσω αυτού, πώς η κοινωνία εντός της οποίας ζει κανείς μπορεί να επηρεάσει, λίγο-πολύ, τον τρόπο ένδυσης γενικά και των γυναικών ειδικά. Αφήσαμε κατά μέρος το θέμα της ανδρικής ενδυμασίας, καθώς μέσω της πρώτης, επιφανειακής προσπέλασης του θέματος, μας προκλήθηκε έκπληξη από τους περιορισμούς που οι γυναίκες υπέστησαν και εξακολουθούν, όσον αφορά στις μουσουλμανικές χώρες, να υφίστανται.

Λόγοι επιλογής θέματος-Σκοποί εργασίας

- να γνωρίσουν πώς η εξέλιξη-διαμόρφωση της γυναικείας ενδυμασίας σχετίζεται-επηρεάζεται από τις εκάστοτε ιστορικές-κοινωνικές-οικονομικές συνθήκες
- να αντιληφθούν τη συσχέτιση της τεχνολογικής εξέλιξης με τις ενδυματολογικές αλλαγές
- να συνδέσουν τις ενδυματολογικές προτιμήσεις-επιλογές (π.χ χρήση παντελονιού) με την πολιτικοκοινωνική χειραφέτηση των γυναικών
- να καταστούν γνώστες πολιτικών αντιδράσεων ως προς τις ενδυματολογικές επιλογές των γυναικών (π.χ εκπροσώπων δικτατορίας ως προς τη χρήση μίνι φούστας)
- να γνωρίσουν πώς η θρησκεία του Ισλάμ διαμορφώνει συγκεκριμένη ενδυματολογική συμπεριφορά για τις γυναίκες
- σχετικά με τον προηγούμενο στόχο, να εξοικειωθούν με την ανοίκεια ως προς αυτούς εμφάνιση γυναικών με μπούργκα
- να κατανοήσουν πώς η εκάστοτε εποχή διαμορφώνει ενδυματολογικά πρότυπα και πώς αυτά ανακυκλώνονται με την επανεμφάνιση της μόδας

Ερευνητικά ερωτήματα

- Πώς ντύνονταν οι γυναίκες στην αρχαία Αθήνα και Σπάρτη;
- Πώς ντύνονταν στην αρχαία Αίγυπτο (με κύρια αναφορά στην εποχή της Κλεοπάτρας)
- Ποια μέσα καλλωπισμού διέθεταν οι γυναίκες στην αρχαιότητα;
- Βάσει ποιας τεχνογνωσίας-επεξεργασίας παράγονταν τα καλλυντικά;
- Πώς η κοινωνική θέση (σε κάθε εποχή) αντανακλάται στη διαφοροποίηση της ενδυμασίας;
- Πώς διαμορφώνεται η γυναικεία ενδυμασία από την Αναγέννηση και μετά;
- Ποια ανάγκη-πρότυπο ομορφιάς οδηγεί τις γυναίκες να φορούν μη ανατομικά εξαρτήματα (π.χ κορσέδες-κρινολίνα);
- Πώς φθάσαμε από τις μακριές φούστες στη μίνι φούστα;
- Πότε και υπό ποιες συνθήκες οι γυναίκες φόρεσαν παντελόνι;
- Πώς αντέδρασαν οι άνδρες στη θέα των πρώτων γυναικών με παντελόνι;
- Πώς αντέδρασαν τα εκάστοτε δικτατορικά καθεστώτα στη χρήση της μίνι φούστας;
- Τι προβλέπει το Κοράνι ως προς τη γυναικεία ενδυμασία;
- Πώς αντιμετωπίζεται από μουσουλμάνους και μη μια γυναίκα με μπούργκα;

Μεθοδολογία

Δομήσαμε την εργασία μας βάσει τεσσάρων ομάδων αποτελούμενων από τέσσερις μαθητές η κάθε μια. Η πρώτη ανέλαβε την παρουσίαση του θέματος της ενδυμασίας αλλά και του καλλωπισμού γενικότερα κατά την αρχαιότητα, εστιάζοντας στην αρχαία Αίγυπτο και στην αρχαία Ελλάδα.

Η δεύτερη ομάδα διήλθε το θέμα της γυναικείας ενδυμασίας κατά την περίοδο της Αναγέννησης κάνοντας ιδιαίτερα λόγο για τον κορσέ και το κρινολίνο, τα βασικά εξαρτήματα της εποχής εκείνης, καθώς και για τα προβλήματα που αυτά προκάλεσαν στις γυναίκες που τα φορούσαν. Προς ανάδειξη των ιδιαίτερων αυτών γνωρισμάτων βρήκαμε αποσπάσματα από ταινίες, όπως οι *“Πειρατές της Καραϊβικής”* και η *“Άννα Καρένινα”*, όπου υπάρχουν σχετικά στιγμιότυπα. Εικόνες γυναικών με τα εντυπωσιακά φορέματα με κρινολίνο, το πληθωρικό μπούστο που ο κορσές δημιουργούσε, είχαν εντόνως προκαλέσει το θαυμασμό μας.

Η τρίτη ομάδα ανέλαβε να διερευνήσει το θέμα του ανδρόγυνου στυλ και της μίνι φούστας, τις σχετικές αντιδράσεις που προέκυψαν εκ μέρους των ανδρών στο θέαμα των πρώτων γυναικών που φόρεσαν παντελόνια, έκοψαν κοντά τα μαλλιά τους ή αργότερα φόρεσαν μίνι φούστες. Εντοπίσαμε τραγούδια που παρωδούσαν τη στάση του δικτάτορα Θεόδωρου Πάγκαλου ως προς το ενδεδειγμένο μήκος των μίνι φουστών.

Τέλος, θελήσαμε να συμπεριλάβουμε και μια υποενότητα, έργο της τέταρτης ομάδας, σχετικά με το πώς το Ισλάμ επηρεάζει την ενδυμασία των γυναικών, κάνοντας λόγο κατά πρώτο γενικά για τα είδη ενδυμασίας στις μουσουλμανικές χώρες και ακολούθως εστιάζοντας σε τέσσερις ισλαμικές χώρες: τη Σαουδική Αραβία, το Ιράν, την Τουρκία και το Αφγανιστάν.

Προς εξαγωγή συμπερασμάτων εκπονήσαμε και ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήματα σχετικά και με τις τέσσερις υποενότητες μας.

Το τι ανακαλύψαμε, μάθαμε, είναι αυτά που ακολουθούν.

Κεφάλαιο 1°

Το θέμα που αναλάβαμε να διερευνήσουμε έχει να κάνει με τον τρόπο ενδυμασίας και καλλωπισμού των αρχαίων Αιγυπτίων και Ελλήνων. Και στους δύο πολιτισμούς, οι άνθρωποι και κυρίως οι γυναίκες, έδιναν μεγάλη σημασία τόσο στην υγιεινή του σώματος όσο και στον καλλωπισμό αυτού. Αυτό δε συνέβαινε μόνο για λόγους αισθητικής αλλά και για τελετουργικούς σκοπούς ή ακόμα και για να προστατευθούν από τα κακά πνεύματα.

1.1 Ενδυμασία στην Αρχαία Αίγυπτο

Οι αρχαίες Αιγύπτιας φορούσαν ελαφριά και δροσερά ρούχα από λεπτό, άβαφο λινό ύφασμα. Τα ρούχα τους απλώς τυλίγονταν γύρω από το σώμα, για αυτό και είχαν ελάχιστες ραφές. Οι γυναίκες στην εποχή του Αρχαίου Βασιλείου φορούσαν απλό, ίσιο φόρεμα με τσιράντες, φτιαγμένο από ένα ορθογώνιο κομμάτι λινό, με ραφή στη μία πλευρά. Για να μη ζεσταίνονται, χρησιμοποιούσαν πολύ λεπτά υφάσματα και δε φορούσαν εσώρουχα. Αυτό το απλό ντύσιμο δεν άλλαξε, αν και στα χρόνια του Μέσου Βασιλείου πλούσιες και φτωχές άρχισαν να φορούν κολιέ με πολύχρωμα σχέδια. Η μόδα του Νέου Βασιλείου ήταν πιο κομψή. Φορούσαν πλισέ χιτώνες με κρόσσια πάνω από το ίσιο φόρεμα. Το λινό ήταν πολύ διαδεδομένο ύφασμα εκείνη την εποχή, επειδή το λινάρι ευδοκίμοιζε στο αλλουβιακό έδαφος του Νείλου. Το λευκό ήταν το χρώμα της αγνότητας και τα ρούχα στα χρόνια του Αρχαίου και του Μέσου Βασιλείου ράβονταν κυρίως από λευκό, λινό ύφασμα. Έβαφαν μερικές φορές το λινό με καφέ και γαλάζιες βαφές, αλλά δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν άλλα, πιο ζωηρά χρώματα, όπως πράσινο και κόκκινο, επειδή χρειάζονταν ειδικό στερεωτικό για τη σταθεροποίηση του χρώματος. Στα χρόνια του Νέου Βασιλείου ανακαλύφθηκε αυτό το στερεωτικό, κι έτσι τα ρούχα έγιναν πιο ζωηρόχρωμα και τα σχέδια τους πιο περίτεχνα.

Οι ανώτερες τάξεις ήταν, φυσικά, οι «αρχηγοί» της μόδας και στην ενδυμασία τους φαίνονται οι πρώτες αλλαγές. Τα περισσότερα ενδύματα πρέπει να ήταν φτιαγμένα στο σπίτι και υποθέτουμε ότι οι γυναίκες τα έραβαν, αν και σύνεργα ραφτικής βρέθηκαν σε αντρικές ταφές. Στο Αρχαίο Βασίλειο, μια γυναίκα συνήθως φορούσε ένα ίσιο, σφιχτό, άσπρο λινό μισοφόρι που τεντωνόταν κάτω από το στήθος μέχρι τους αστραγάλους, ενώ το στήθος ήταν καλυμμένο από τα λουριά των ώμων που κρατούσαν το φόρεμα.

Οι γυναίκες που ασχολούνταν επαγγελματικά με τη μουσική φορούσαν, όπως οι μεγάλες κυρίες, το μακρύ διάφανο χιτώνα. Συχνά, δε φορούσαν κανένα ρούχο παρά μόνο μερικά κοσμήματα, μια ζώνη, ένα περιδέραιο, βραχιόλια και σκουλαρίκια.

Οι υπηρέτριες του σπιτιού κυκλοφορούσαν γυμνές, ιδιαίτερα όταν τα αφεντικά τους δέχονταν καλεσμένους και πρόσφεραν με θάρρος το λυγρό και λεπτό κορμί τους στο γενικό θαυμασμό. Στην αρχαία αυτοκρατορία, ο συνδυασμός αρχαϊστικής απλότητας και

Θερμού κλίματος είχε ως αποτέλεσμα άντρες και γυναίκες, από τους βασιλιάδες μέχρι τους σκλάβους, να έχουν κοινή ενδυμασία: ένα κομμάτι λευκό ύφασμα, που ξεκινούσε από τη μέση τους και κατέληγε στα γόνατά τους, όπως ακριβώς γινόταν και στη μινωική Κρήτη.

1.2 Καλλωπισμός στην αρχαία Αίγυπτο

Αρώματα

Οι αρχαίες Αιγύπτειες έτριβαν το δέρμα τους με λάδια και αρώματα. Τα αρωματικά έλαια μαλάκωναν την επιδερμίδα και την προστάτευαν από τον ήλιο και τις αμμοθύελλες. Ήταν πολύ σημαντικό για αυτές να μυρίζουν όμορφα, επειδή η δυσσομία του σώματος θεωρούταν ένδειξη αμαρτίας. Για να είναι σίγουρες ότι θα μύριζαν όμορφα καθ'όλη τη διάρκεια της ημέρας, τοποθετούσαν πάνω στο κεφάλι τους έναν κώνο, ο οποίος ήταν ποτισμένος με μια γλυκιά αλοιφή, που τις ζεστές νύχτες έλιωνε αργά πάνω στα μαλλιά τους. Ράντιζαν τα ρούχα τους με άρωμα φτιαγμένο από μύρο, λιβάνι και αρωματικά φυτά. Επιπλέον, μασούσαν χάρπια από μέλι για να έχουν γλυκιά αναπνοή.

Κοσμήματα

Οι αρχαίες Αιγύπτειες στόλιζαν όλο τους το σώμα, φορώντας κάθε είδους κοσμήματα, από σκουλαρίκια μέχρι βραχιόλια στους αστραγάλους. Κοσμήματα φορούσαν όλες ανεξαρτήτως κοινωνικής και οικονομικής τάξης. Τα βαριά κοσμήματα, που στόλιζαν τα απλά ρούχα των Αιγυπτίων, ήταν ένδειξη υψηλής κοινωνικής θέσης. Τα ακριβά κοσμήματα κατασκευάζονταν από χρυσό και ημιπολύτιμες πέτρες. Τα πιο φτηνά ήταν από γυαλί και φαγεντιανή (πορσελάνη), υλικό από τριμμένο χαλαζία ή άμμο, που το θέρμαιναν σε καλούπια και το στίλβωναν.

Στην αρχαία Αίγυπτο φιλοτεχνούσαν μεγάλη ποικιλία από βραχιόλια: συμπαγή βραχιόλια με δύο πλάκες από σκαλισμένο χρυσάφι που ενώνονταν με δύο κλάπες, κρίκους ολόχρυσους, σειρές από μαργαριτάρια, κορδόνια ή κορδέλες από χρυσάφι. Η σγουρή περούκα σκέπαζε τους ώμους και την πλάτη. Στα μαλλιά λαμποκοπούσε ένα ωραίο διάδημα από περουζέδες, λαζούρια και χρυσάφι. Έδενε στο πίσω μέρος με δύο κορδόνια, που κατέληγαν σε φούντες. Πάνω στο πολύπλοκο οικοδόμημα των μαλλιών ένας κώνος στεκόταν ως εκ θαύματος σε ισορροπία. Δεν είναι γνωστό από τι ήταν φτιαγμένος, αλλά υποθέτουμε πως πρόκειται για κάποια αρωματισμένη πομμάδα. Τον κώνο αυτόν άλλωστε, δεν τον βλέπουμε μόνο σε γυναίκες, καθώς πολύ συχνά τον φορούσαν και άντρες.

Τα μύδια, που συλλέγονταν κυρίως από την Ερυθρά Θάλασσα, και τα κελύφη τους χρησιμοποιούνταν ως κοσμήματα και φυλαχτά. Κατά τη 18η δυναστεία, τα αντικείμενα καλλωπισμού, εξέχουσας μορφής και εφευρετικότητας, πολλαπλασιάζονται. Η Αίγυπτος

εξήγαγε σε μικρές ποσότητες στην Κρήτη πρώτες ύλες για την κατασκευή κοσμημάτων, όπως δόντι ιπποπόταμου, ενδεχομένως χρυσό καθώς και ημιπολύτιμους λίθους, όπως αμέθυστο και σάρδιο.

Τα σκουλαρίκια εμφανίστηκαν στην Αίγυπτο κατά την εποχή της 18ης δυναστείας, όταν άρχισαν να φοριούνται από άντρες, γυναίκες και παιδιά, που προέρχονταν από διάφορα κοινωνικά στρώματα. Αγάλματα, ανάγλυφα, νεκρικές προσωπίδες και βασιλικές μούμιες του Νέου Βασιλείου δείχνουν ότι οι Αιγύπτιοι είχαν ενίοτε στους λοβούς των αυτιών μεγάλες τρύπες που πρέπει να χρησίμευαν για να κρέμονται αυτά τα κοσμήματα.

Μαλλιά

Με τη χένα, που την έφτιαχναν από τα τριμμένα φύλλα ενός φυτού, έβαφαν τα μαλλιά τους. Πολλές Αιγύπτειες που ξύριζαν τα κεφάλια τους ή είχαν κοντά μαλλιά φορούσαν περούκες. Σε ειδικές περιπτώσεις, οι περούκες τους είχαν πλούσιες μπούκλες ή ήταν στολισμένες με χάντρες. Η βάση ήταν ένα δίχτυ από πλεγμένες τρίχες, όπου στερεώνονταν οι μπούκλες. Τα προσκεφάλια των κρεβατιών τους κρατούσαν τον αυχένα σε σχήμα ημισελήνου. Έτσι, δε χαλούσε το χτένισμα των γυναικών.

Πολλοί πίστευαν ότι οι τρίχες στο σώμα και στο πρόσωπο ήταν ανθυγιεινές, γι' αυτό και οι γυναίκες έβγαζαν τα φρύδια τους. Πίστευαν ακόμα ότι το αίμα του μαύρου ταύρου περιείχε κάτι μαγικό που εμπόδιζε το άσπρισμα των μαλλιών.

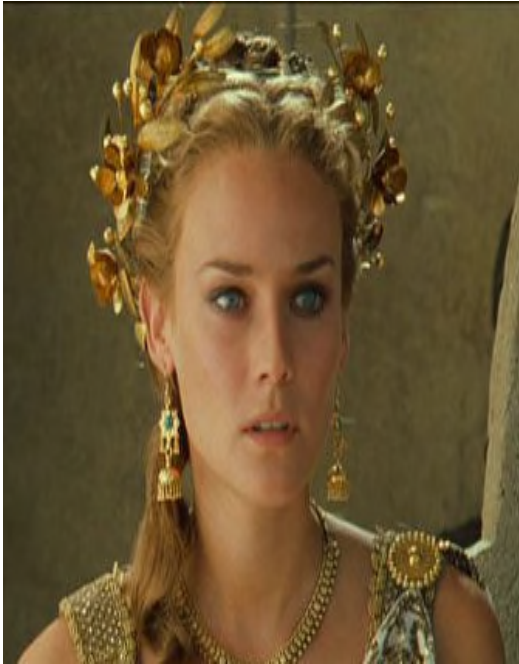
Μακιγιάζ

Τα είδη για το μακιγιάζ φυλάγονταν σε όμορφες κασετίνες. Τα βλέφαρα βάφονταν με πράσινο χρώμα, από τριμμένη μαλακή πέτρα, το μαλαχίτη, καθώς επίσης και με γαλάζιο, από ψήγματα χαλκού. Υπήρχε ένα είδος λαδιού, το κολ. Έτσι, τα μάτια τους φαίνονταν μεγαλύτερα και προστατεύονταν από τον ήλιο. Τα μάγουλα και τα χείλη τα έβαφαν με κόκκινη ώχρα. Φορούσαν στα χείλη τους κόκκινη θεραπευτική αλοιφή και έβαφαν επίσης κόκκινα τα νύχια των χεριών και των ποδιών τους. Χρησιμοποιούσαν ειδικές κρέμες για να έχουν φωτεινό πρόσωπο, αλλά και για να αποφύγουν τις ανεπιθύμητες ρυτίδες. Οι καθρέφτες ήταν απαραίτητοι για το μακιγιάζ και το χτένισμα. Την εποχή της Κλεοπάτρας άντρες και γυναίκες έβαφαν το

πρόσωπό τους πιο ανοιχτό από το χρωματικό τους τύπο (σχεδόν λευκό). Χρησιμοποιούσαν φυτικές βαφές και λευκή πούδρα για το πρόσωπο. Το κλασικό χρώμα και υλικό με το οποίο έβαφαν τα χείλη και τα μάγουλά τους ήταν η κάρμιν (carmin), δηλαδή μπορντό. Το μακιγιάζ των βλεφάρων ταίριαζε με το χρώμα της περούκας, που ήταν συνήθως μαύρο, καθώς επίσης και σε μαύρο τόνο του πράσινου, του μπλε ή του κόκκινου. Για τις βλεφαρίδες, χρησιμοποιούσαν μαύρο Kohl, ενώ τοποθετούσαν και ψεύτικες πυκνές αλλά όχι ιδιαίτερα μακριές.

1.3 Ενδυμασία στην αρχαία Ελλάδα

Η γυναικεία ενδυμασία της αρχαιότητας δεν έθετε θέμα κοπτικής, αλλά απαιτούσε μεγάλη ευχέρεια στην τέχνη του στολισμού. Τα ενδύματα χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες: στην εσωτερική ενδυμασία και στον πέπλο. Με πόρτες και περόνες ο **πέπλος** καρφιστωνόταν στην επάνω παρυφή του υφάσματος με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργείται άνοιγμα για το λαιμό και το δεξιό βραχίονα. Στην αριστερή του πλευρά είχε δύο παρυφές κάτω και τέσσερις επάνω στο ύψος του αποπτύγματος, το οποίο μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως κάλυμμα κεφαλής. Ο πέπλος μπορούσε να φορεθεί επάνω από το χιτώνα.

Άλλος βασικός τύπος ενδύματος ήταν ο **χιτώνας**, ο οποίος φοριόταν τόσο από άντρες, όσο και από γυναίκες και ήταν λινός. Το αρχικό σχήμα του υφάσματος ήταν σωληνοειδές, συνήθως όμως χωρίς απόπτυγμα. Τα σημεία στο ύφασμα που ράβονταν, ήταν οι μακριές πλευρές καθώς και οι ώμοι. Έτσι, ο χιτώνας σχημάτιζε μανίκια, τις *χειρίδες*, που ήταν κοντές και έφεραν κομβία. Ο χιτώνας με μανίκια ονομαζόταν *χειριδωτός*.

Διακρίνονται δύο είδη του αρχαίου χιτώνα: ο ένας, ο φαρδύς, ήταν ραμμένος στην επάνω παρυφή, αφήνοντας ανοίγματα για το κεφάλι και τους βραχίονες ή ήταν κλεισμένος με μία σειρά από μικρά κουμπιά. Ο στενός χιτώνας απ' την άλλη ήταν εντελώς κλειστός στην επάνω πλευρά, με εξαίρεση το άνοιγμα για το κεφάλι, ενώ τα ανοίγματα για τους βραχίονες βρίσκονταν στο επάνω μέρος των πλαϊνών πλευρών.

Εάν τραβήξει κανείς στο φαρδύ χιτώνα το ύφασμα στο ύψος της μασχάλης προς τα επάνω, τότε δημιουργούνται ανάλογα με το φάρδος μεγάλα ή μικρά ανοίγματα που μοιάζουν με χειρίδες, τα οποία στην επάνω πλευρά φέρουν ραφή ή σειρά κουμπιών. Στο στενό χιτώνα από την άλλη οι χειρίδες έπρεπε να ραφτούν ξεχωριστά.

Ο πέπλος και ο χιτώνας φοριούνταν συχνά με ζώνη στη μέση. Οι γυναίκες μάζευαν αρκετό ύφασμα του χιτώνα πίσω, το οποίο έπεφτε πάλι προς τα κάτω σχηματίζοντας τον κόλπο. Στην καθημερινή ζωή προτιμούσαν τον κοντό χιτώνα, καθώς προσέφερε ελευθερία κινήσεων. Χαρακτηριστικό ένδυμα της αρχαϊκής περιόδου ήταν και το λεγόμενο λοξό **ιμάτιο**

από το 700 π.Χ. περίπου και εξής, γνωστό από τις αρχαϊκές Κόρες της Ακρόπολης. Το ιμάτιο ήταν ένα μακρύ ύφασμα που το περνούσαν κάτω από την αριστερή μασχάλη, το τυλίγαν γύρω από το στήθος και την πλάτη και το κούμπωναν πάνω από το δεξιό βραχίονα. Από την άλλη πλευρά έπεφτε ανοιχτό προς τα κάτω.

Το ιμάτιο μπορούσε επίσης να στερεώνεται συμμετρικά και να πέφτει ελεύθερο στην πλάτη, με τις δύο άκρες του που περνούσαν πάνω από τους ώμους προς τα εμπρός, να κρέμονται προς τα κάτω ή πάλι να τυλίγεται γύρω από τους γοφούς ή να καλύπτει τους γοφούς και η μία άκρη του να περνά επάνω από την πλάτη στον αριστερό ώμο και να πέφτει ελεύθερα προς τα μπρος. Το ιμάτιο φοριόταν και από άντρες και από γυναίκες.

Όταν όμως έβγαιναν έξω, φορούσαν από πάνω ένα πέπλο τριών περίπου μέτρων σε έντονο χρώμα, συνήθως κόκκινο, κίτρινο, πράσινο, γκριζογάλανο ή και λευκό. Σε περίπτωση που έβγαιναν από την πόλη, έβαζαν στο κεφάλι τους ένα στρογγυλό κάλυμμα, το οποίο είχε μυτερή κορυφή. Στα πόδια φορούσαν σανδάλια λευκά ή ακόμα και κίτρινα.

Ως νήματα για ύφανση, οι αρχαίοι Έλληνες δε γνώριζαν και πολύ καλά τα εξωτικά προϊόντα, όπως το μετάξι και το βαμβάκι, που ο Ηρόδοτος το ονομάζει «φυτικό μαλλί», κατά λέξη «το μαλλί που προέρχεται από ένα δέντρο». Δεν είχαν στη διάθεσή τους παρά μόνο το λινάρι και το τρίχωμα μερικών ζώων, κυρίως το τρίχωμα της κασίικας που το ύφαιναν σ' ένα χοντρό πανί και το μαλλί.

Το πιο απλό γυναικείο ένδυμα είναι αυτό των κοριτσιών της Σπάρτης. Πρόκειται για το πέπλον, που ανοικτός και κοντός χρησίμευε ως χιτώνας και ιμάτιο συγχρόνως. Είναι ένα μάλλινο σάλι αρκετά στενό, που στερεώνεται με μία μόνο αγκράφα σε κάθε ώμο. Δεν έχει ούτε ζώνη ούτε ραφή. Μόνο η μία από τις δύο πλευρές του σώματος είναι πραγματικά

σκεπασμένη απ' αυτό το τόσο απλό ρούχο. Το άλλο μέρος γυμνώνεται με την παραμικρή κίνηση.

Ο πέπλος μπορούσε να μισοκλείνει με μια ραφή από το γοφό μέχρι το πόδι. Μπορούσε, όμως, να είναι και τελείως κλειστός από πάνω μέχρι κάτω, κατά τέτοιον τρόπο που να αφήνει μόνο τα μπράτσα να περνούν ελεύθερα. Η

συναρμολόγηση του ανοικτού πέπλου ήταν φυσικό να μην είναι συμμετρική. Αντιθέτως, η συναρμολόγηση του κλειστού, που γενικά έπαιρνε τη μορφή κυλίνδρου, ήταν απόλυτα συμμετρική και ο κλειστός πέπλος μπορούσε να έχει πτυχές και ζώνες. Ο λινός χιτώνας, όπως ο πέπλος, ήταν καμωμένος από ένα κομμάτι ύφασμα ορθογώνιο, αλλά οι δύο πλάγιες άκρες του ορθογωνίου ήταν ραμμένες μαζί στις επάνω άκρες της κάθε πλευράς. Ενώνονταν επάνω στους ώμους και

στα μπράτσα με μια διπλή σειρά βελονιές και καμιά φορά με αγκράφες με τέτοιο τρόπο που να σχηματίζουν φαρδιά ανοίγματα (για μανίκια). Η ζώνη σχημάτιζε κόλπο άλλοτε λιγότερο κι άλλοτε περισσότερο βαθύ ανάλογα με το μήκος που είχε το ύφασμα. Συχνά, ο λινός χιτώνας σχημάτιζε πτυχές με τον πολύ απλό τρόπο του σιδερώματος με το νύχι, γιατί φαίνεται πως οι αρχαίοι αγνοούσαν το σιδερώμα. Αυτός ο μακρύς χιτώνας μπορούσε επίσης, όπως και ο πέπλος, να έχει διπλή πτύχωση, στο στήθος και στη ράχη.

Γυναικεία ενδυμασία στη μινωική Κρήτη

Ως προς τη γυναικεία ενδυμασία, στη μινωική Κρήτη υπήρχε μεγάλη ποικιλία. Η προσεκτική κοπτική, η εφαρμογή και η λεπτότατη εργασία ραψίματος και κεντημάτων ήταν τελείως ανεπτυγμένη. Οι πολύπλοκα ραμμένες πτυχές, οι αναδιπλώσεις του υφάσματος, τα πλούσια κεντήματα, έκαναν το μινωικό συρμό να μην έχει τίποτα να ζηλέψει από το σημερινό. Το μινωικό ένδυμα, στενό και σφιγμένο, στηριζόταν στη μέση, σε αντίθεση με το ελληνικό που ήταν ευρύχωρο και ανοιχτό και στηριζόταν στους ώμους. Τα δύο κύρια μέρη του, η φούστα και το περικόρμιον (κορσάζ), παρουσίαζαν μεγάλη ποικιλία. Το κύριο φόρεμα είναι το φουστάνι, το οποίο προς τα κάτω γινόταν πλατύτερο και παρουσίαζε στις λεπτομέρειες αναρίθμητες ποικιλίες. Άντρες και γυναίκες έσφιγγαν με δερμάτινη ή μεταλλική ζώνη τη μέση μέχρι απελπισίας, διότι έδιναν μεγάλη σημασία στη λεπτή μέση.

1.4 Καλλωπισμός στην αρχαία Ελλάδα

Κοσμήματα

Στην αρχαία Ελλάδα δινόταν μεγάλη σημασία στα κοσμήματα. Συνήθιζαν να φορούν χρυσά σπειροειδή σκουλαρίκια, χρυσά περιδέραια, χρυσά βραχιόλια στο πάνω μέρος του βραχίονα αλλά και στο ένα πόδι, δαχτυλίδια και κάτι μικρούς δακτύλιους στην κλείδωση του χεριού. Αυτό όμως που ποτέ δεν έλειπε από τη ζωή της αρχαίας Ελληνίδας είναι ο καθρέφτης, τον οποίο συνήθιζαν όταν η ηλικία τους περνούσε να τον χαρίζουν στην Αφροδίτη για να έχουν την προστασία της.

Οι γυναίκες στη μινωική Κρήτη επιμελήθηκαν τόσο πολύ την εμφάνισή τους, ώστε πουθενά αλλού στον αρχαίο κόσμο δε συναντούμε τόση κομψότητα. Στην Κρήτη βασίλευε διάπλατα η απόλυτη ελευθερία του τεχνίτη.

Τα κοσμήματα ήταν χρυσά και ασημένια, τα οποία κατατάσσονταν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τα χυτά και τα κοσμήματα από σφυρήλατα - συχνά κοσμημένα με ημιπολύτιμες πέτρες και ελεφαντοστό. Ένας μεγάλος αριθμός ήταν φτιαγμένα από φθηνότερα υλικά, χαλκό και πηλό, τα οποία επιχρυσώναν.

Οι γυναίκες φορούσαν πολύ συχνά κολιέ, βραχιόλια, σκουλαρίκια και δαχτυλίδια γύρω στις γάμπες τους. Τα βαριά κολιέ που κρέμονταν στο λαιμό των γυναικών της μυκηναϊκής και της αρχαϊκής εποχής - όπως το κολιέ της Αρμονίας για το οποίο η Εριφύλη πρόδωσε τα καθήκοντά της - έγιναν σπάνια στην εποχή του Περικλή και αντικαταστάθηκαν από αλυσιδίτσες πιο ελαφρές, από τις οποίες κρέμονταν καμιά φορά φυλαχτά. Τα βραχιόλια τα φορούσαν στον καρπό, αλλά και ανάμεσα στον

αγκώνα και στον ώμο, όταν το επάνω μέρος του μπράτσου έμενε γυμνό. Τα βραχιόλια είναι βέργες ή απλά δαχτυλίδια, χρυσά ή ασημένια, που πολλές φορές έκλειναν με ένα μικρό αγαλματάκι. Πολύ συχνά αυτό το κόσμημα έπαιρνε τη μορφή φιδιού που είναι περιτυλιγμένο γύρω από τον εαυτό του. Η συνήθεια να τρυπούν τον κάτω λοβό του αυτιού για να κρεμάσουν από εκεί μπιζού είναι συνήθεια κάθε εποχής. Οι γυναίκες της εποχής του Περικλή δε φορούσαν στα αυτιά τους τα βαριά και περίπλοκα στολίδια της μυκηναϊκής εποχής, αλλά συνήθως μικρούς μεταλλινούς δίσκους με μια τρύπα στη μέση, πλούσια στολισμένους, λόγου χάρη μ' ένα ρόδακα. Καμιά φορά κρεμούσαν μικρά αγαλματάκια ζώων ως φυλαχτά. Η μόδα να περνούν δαχτυλίδια στον αστράγαλο ή στην γάμπα ήταν πολύ διαδεδομένη και φαίνεται πως είχε θρησκευτική δύναμη ή μάλλον μαγική.

Υπόδηση

Ως προς την υπόδηση, οι Αθηναίες ήταν συνήθως ξυπόλυτες. Έξω, όμως, από τα σπίτια τους, συνήθιζαν να φορούν σανδάλια και υποδήματα, τα οποία συχνά γίνονταν επί μέτρω. Τα σανδάλια ήταν μόνο από μια σόλα, που μπορούσε να είναι από φελλό, ξύλο ή δέρμα. Τη σόλα τη συγκρατούσαν λουριά που δένονταν γύρω από τον αστράγαλο και τα δάχτυλα κι άφηναν ελεύθερο το επάνω μέρος του ποδιού.

Τα γυναικεία υποδήματα είχαν μεγαλύτερη ποικιλία σε σχήματα από τα αντρικά και ήταν πολύ πιο κομψά. Τα ονόματα μερικών απ' αυτά, όπως *αι περσικαί* και *λακωνικαί*, δείχνουν καθαρά την προέλευσή τους, αλλά είναι δυσκολότερο να περιγραφούν. Πάντως, γνωρίζουμε πως για να ψηλώνουν οι γυναίκες χρησιμοποιούσαν πάτους που έβαζαν ανάμεσα στο πόδι και στο υπόδημα, γιατί οι αρχαίοι υποδηματοποιοί δεν έβαζαν τακούνι κάτω από το παπούτσι, καθώς αγνοούσαν αυτήν τη συνήθεια. Στο δέρμα για τα γυναικεία υποδήματα έδιναν διάφορα χρώματα: μαύρο, κόκκινο, άσπρο ή κίτρινο.

Περιποίηση μαλλιών και προσώπου

Οι αρχαίοι Έλληνες έδιναν ιδιαίτερη σημασία στην καθαριότητα. Η χρήση των καλλυντικών ήταν ευρέως διαδεδομένη. Τα καλλυντικά ήταν παρασκευάσματα με βάση κυρίως φυτικά έλαια, αμύγδαλο, σουσάμι και τα χρησιμοποιούσαν για να περιποιηθούν τα μαλλιά τους, το πρόσωπο και το σώμα τους. Στην αρχαία Ελλάδα, και ειδικότερα στην Αθήνα, το μακιγιάζ ήταν προνόμιο της αριστοκρατίας. Μέχρι τον 3ο αι. π.Χ. χρησιμοποιούσαν ελάχιστο μακιγιάζ, για να βάψουν τα φρύδια τους σε σχήμα αψίδας χρώματος μαύρου. Αργότερα, εισήγαγαν από την Αίγυπτο και τη Μέση Ανατολή πούδρες και αρώματα τα οποία χρησιμοποιούσαν μετά από το μπάνιο, τόσο για αισθητικούς όσο και για ιαματικούς σκοπούς.

Στις αρχαίες Ελληνίδες άρεσε να περιποιούνται τα μαλλιά τους και τόνιζαν το χρώμα τους με διάφορες βαφές που γίνονταν από όστρακα ή χένα. Σύμφωνα με ιστορικά στοιχεία, στην αρχαία Ελλάδα υπήρχαν όλοι οι χρωματικοί τύποι μαλλιών με επικρατέστερο το καστανόξανθο χρώμα. Οι κομμώσεις δήλωναν την κοινωνική θέση της γυναίκας: οι παντρεμένες είχαν μαλλιά μαζεμένα σε ψηλούς κότσους, οι ανύπαντρες άφηναν ελεύθερα τα μαλλιά τους, οι νεαρές είχαν αλογοουρές, ενώ οι εταίρες είχαν περίτεχνα χτενίσματα με πλεξίδες γύρω από το κεφάλι τους. Όλες πάντως χρησιμοποιούσαν κορδέλες, μπούκλες ή κοσμήματα για να στολίσουν το κεφάλι τους.

Κεφάλαιο 2

2. Η γυναικεία ενδυμασία κατά την Αναγέννηση

Η ομάδα μας έχει αναλάβει τη διερεύνηση της γυναικείας ενδυμασίας από την Αναγέννηση έως και τον 17^ο αιώνα. Θα αναφερθούμε στα διάφορα εξαρτήματα που χρησιμοποιήθηκαν, με ιδιαίτερη έμφαση στο κρινολίνο και τον κορσέ, κάνοντας λόγο στα προβλήματα που αυτά προκάλεσαν στην ανατομία της γυναίκας.

2.1 Η ενδυμασία τον 16^ο αιώνα

Κατά τη διάρκεια του 16^{ου} αιώνα θα μπορούσε να λεχθεί ότι άρχισε να διακρίνεται σε όλους τους τομείς της ενδυμασίας μια δόση υπερβολής. Αυτό συνέβη, γιατί οι έμποροι και οι αστοί είχαν αρχίσει να αποκτούν ολοένα και περισσότερα χρήματα. Η επίδειξη και ο ανταγωνισμός στα ακριβά υφάσματα, τα γουναρικά και τα κοσμήματα ήταν ένδειξη επιτυχίας, αλλά συχνά οδηγούσε και σε απίστευτες υπερβολές. Για παράδειγμα, οι βορειότερες ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να στρεβλώνουν το φυσικό σχήμα με παραγεμισμένο μανίκι και μακριές κάλτσες. Διαφορετικές χώρες προσέλαβαν το καινούριο στυλ με διαφορετικό τρόπο. Η Ιταλία δεν προχώρησε όσο ο Βορράς, ενώ η Αγγλία και η Γαλλία ακολούθησαν το παράδειγμα της Ιταλίας, παρόλο που αυτές έμειναν προσκολλημένες περισσότερο στο μεσαιωνικό στυλ. Οι Γερμανοί έφτασαν σε μεγαλύτερες και πιο ακραίες βελτιώσεις της φυσικής σιλουέτας, καθώς έβαζαν μεγάλα φουσκώματα στο κεφάλι, στους ώμους, στους μηρούς, μικρά φουσκώματα πάνω από το στήθος, την πλάτη, τα χέρια, τα πόδια και τα κάτω άκρα. Επιπλέον, έβαζαν φτερά σε πολλά αξεσουάρ, όπως στα καπέλα με ευρύ γείσο μέχρι και τα γόνατα.

Στο δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα, οι περισσότερες χώρες ακολούθησαν τη μόδα της Ισπανίας, που είχε πλουτίσει εκείνη την περίοδο από τα ορυχεία ασημιού και είχε γίνει η μεγαλύτερη δύναμη της Ευρώπης. Οι γυναίκες μερικές φορές φορούσαν φουφούλες, όπως και τα παιδιά, που συγκρατούνταν συνήθως με τιράντες και ζακέτες. Αργότερα, προστέθηκε ένα εντυπωσιακό κολάρο που φορέθηκε και από τα δύο φύλα. Η ενδυμασία αυτής της εποχής είναι συνυφασμένη με όλους τους τύπους της δημιουργικής έκφρασης και προχωράει, πέρα από τα όρια, σε νέες ανακαλύψεις.

Κοινά ενδυματολογικά χαρακτηριστικά που συναντώνται σε όλες τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης συνοψίζονται στα εξής: πλούσια, βαριά υλικά, σε μεγάλες ποσότητες, μεγάλα μανίκια, εφαρμοστά ενδύματα και καλυμμένα κεφάλια σε άνδρες και γυναίκες.

Χαρακτηριστικό ενδυματολογικό γνώρισμα αυτής της εποχής είναι ο κορσές. Πρόκειται για ελαστικό, γυναικείο κυρίως, εσώρουχο, που περιβάλλει το κάτω μέρος του κορμιού, από τη μέση έως τους γλουτούς. Επιπλέον, οι γυναίκες προκειμένου να τονίσουν τη μέση τους, φορούσαν στενά κορσάζ, το τμήμα δηλαδή του γυναικείου ρούχου που καλύπτει το πάνω μέρος από τους ώμους μέχρι την μέση- το μπούστο- και κορσέδες με ενίσχυση από ξύλο ή μέταλλο. Κάτω από τα φορέματά τους φορούσαν ένα κρινολίνο με ενσωματωμένους ξύλινους δακτυλίους που χάριζαν στο ένδυμα σχήμα καμπάνας. Τα μαλλιά θα μπορούσαν να είναι ίσια ή κατσαρά ανάλογα με τη φύση της αμφίεσης.

Το κρινολίνο ήταν αρχικά ένα δύσκαμπτο ύφασμα με αλογότριχα και σύνθεση με βαμβάκι ή λινό νήμα. Το ύφασμα εμφανίστηκε αρχικά γύρω στο 1830, αλλά κοντά στο 1850 η λέξη είχε καταλήξει να σημαίνει μεσοφόρι ή άκαμπτη φούστα- διαμορφωμένη δομή με χάλυβα σχεδιασμένη για να υποστηρίξει τις φούστες μιας γυναίκας.

Το όνομα "κρινολίνο" εφευρέθηκε από ένα ύφασμα. Ο κατασκευαστής συνδύασε τις λέξεις crinis που σημαίνει τρίχα και linum που σημαίνει λινάρι.

Τα κρινολίνα αποτέλεσαν αντικείμενο σάτιρας και κοροϊδίας από διάφορα περιοδικά της εποχής. Το κρινολίνο δεν άρεσε στους σχεδιαστές μόδας, διότι θεωρούσαν ότι "φυλάκιζε" τη γυναίκα. Είχε μεγάλη διάμετρο που έφθανε μέχρι τα 180 εκατοστά. Οι μεγάλες διαστάσεις του κρινολίνου προκαλούσε στις γυναίκες που το φορούσαν προβλήματα ακινησίας, καθώς το υλικό από το οποίο ήταν φτιαγμένο ήταν σκληρό και ως εκ τούτου οι γυναίκες δεν μπορούσαν ακόμη και να κουνηθούν.

Το δεύτερο πρόβλημα που προέκυψε από τη χρήση του κρινολίνου είχε να κάνει με το γεγονός ότι ήταν ελαφρύ σαν πούπουλο και έτσι με τον αέρα μπορούσε να σηκωθεί και να δείξει τα γυμνά πόδια των γυναικών, κάτι που απαγορευόταν εκείνη την εποχή. Εξαιτίας αυτού του προβλήματος, οι γυναίκες αναγκάζονταν να φορούν μακριά εσώρουχα, τα οποία ο λαός θεωρούσε ασέβεια, διότι μόνο στους άντρες επιτρεπόταν να φορούν εσώρουχα. Μπορούσαν να καθίσουν μόνο αν τοποθετούσαν τη φούστα στη σωστή θέση, αλλιώς το κρινολίνο θα σηκωνόταν με γρήγορη ταχύτητα και θα τους χτυπούσε στο πρόσωπο. Αυτό το ντροπιαστικό και αστείο θέαμα το βλέπουμε συχνά σε ταινίες της εποχής και σε διάφορες κωμωδίες.

Συνεχίζοντας την παρουσίαση των βασικών εξαρτημάτων της γυναικείας ενδυμασίας κατά την εποχή αυτή, η επόμενη αναφορά μας είναι ο κορσές, ο οποίος αποτελούσε βασικό γυναικείο εσώρουχο από τις αρχές του 16ου αιώνα. Όλοι έχουμε δει ταινίες εποχής με τις παραμάνες να σφίγγουν ασφυκτικά τα κορδόνια του κορσέ κάποιας κυρίας, προκειμένου η μέση της να «μπει» όσο πιο μέσα επέτρεπαν οι αντοχές της. Πολλές φορές

αυτό έφτανε ακόμη και ένα βήμα πριν της κοπεί η ανάσα. Σκοπός του κορσέ, βέβαια, δεν ήταν μόνο να κάνει τη γυναικεία μέση να φαίνεται λεπτότερη, αλλά κυρίως να πιέσει το στήθος προς τα πάνω, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ολοστρόγγυλο, εντυπωσιακό μπούστο.

Λόγω του σκληρού υλικού από το οποίο φτιαχνόταν ο κορσές, οι γυναίκες μπορεί να δυσκολεύονταν να αναπνεύσουν, αλλά καμάρωναν για τις σπητές τους πλάτες και την εντυπωσιακή τους κορμοστασιά. Όσο, βέβαια, εντυπωσιακό trend κι αν υπήρξε ο κορσές, όσο ελκυστικές κι αν έκανε τις γυναίκες να δείχνουν, άλλο τόσο επικίνδυνος ήταν, καθώς συμπιέζε τόσο πολύ τα εσωτερικά τους όργανα και παραμόρφωνε τα πλευρά τους που προκαλούσε στις γυναίκες συχνά δυσκολία στην αναπνοή και λιποθυμία. Στην ιστορία, μάλιστα, αναφέρεται η περίπτωση μιας γυναίκας που πέθανε, επειδή τα πλευρά της τρύπησαν το συκώτι της από το πολύ σφίξιμο. Στις αρχές του 20ου αιώνα, ο κορσές αντικαταστάθηκε από το σουτιέν.

Ως προς την κόμμωση τώρα, κατά την εποχή αυτή οι γυναίκες άλλοτε συνήθιζαν να φτιάχνουν τα μαλλιά τους με περίτεχνη δομή, όπως οι Γερμανίδες ή να τα καλύπτουν απλώς με ένα μαντίλι. Είχαν τα μαλλιά τους καλυμμένα με κάποιο είδος φακιόλι, ένα γυναικείο δηλαδή μαντίλι που δένεται στο κεφάλι για να το προστατεύει, κυρίως κατά την εκτέλεση οικιακών εργασιών. Οι χωρικές φορούσαν το πανωφόρι της προηγούμενης περιόδου και μαντίλι ή κολάρα γύρω από το λαιμό τους.

Τα χρώματα αυτής της περιόδου ήταν έντονα και συχνά σκοτεινά. Το μαύρο βελούδο ήταν το βασικό υλικό της περιόδου, ιδιαίτερα στα φακιόλια. Τα λευκά λινά υφάσματα ήταν άλλο ένα διακριτικό σημείο των χρωμάτων του χρυσού και του βυσσινί για κολάρα και φραμππαλάδες (λουρίδα από ύφασμα με λεπτές πτυχές ή με σούρα, που στόλιζε τον ποδόγυρο σε γυναικεία ρούχα ή τις άκρες των μαξιλαριών, σεντονιών κ.λπ.).

2.2 Η ενδυμασία τον 17^ο αιώνα

Κατά την εποχή αυτή, εμφανίζονται υποδήματα στολισμένα με κορδέλες και κουμπιά. Οι δαντέλες και οι φιόγκοι βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους. Επιπλέον, έχουμε ένα μακρύ ρούχο, ένα είδος 'καζάκας' (μπλούζα φαρδιά, μακριά, ριχτή και κλειστή στο λαιμό) με μακριά και πλατιά μανίκια. Η περούκα είναι ένα καινούριο στοιχείο και στο ανδρικό ντύσιμο.

Από την άλλη, το γυναικείο κουστόύμι εξακολουθεί να αποτελείται από ένα κορσάζ, στο οποίο συρράπτεται φούστα με ουρά, ανοιχτή μπροστά. Οι πτυχές της φούστας συγκεντρώνονται πίσω, πάνω από ένα υποστήριγμα, το πρώτο 'τουρνούρι' στην ιστορία της αμφίεσης.

Στην Αναγέννηση τα ενδύματα ήταν πολυτελή και έδιναν όγκο στο σώμα. Κατά το 17ο αιώνα, συνηθίζονταν πολλές δαντέλες και φιόγκοι στα ρούχα, καθώς και περούκες στο κεφάλι για άντρες και γυναίκες.

Κεφάλαιο 3^ο

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει λόγος για το πότε και υπό ποιες συνθήκες εμφανίστηκε το ανδρόγυνο στυλ, καθώς επίσης και το πότε η μίνι φούστα έκανε τη δυναμική της εμφάνιση στη γυναικεία γκαρνταρόμπα και οι συνακόλουθες οι αντιδράσεις που αυτή επέφερε.

3.1 Το ανδρόγυνο στυλ και η ιστορία του

Παραδοσιακά, στο δυτικό κόσμο, οι γυναίκες φορούσαν, ανέκαθεν, φορέματα και φούστες ενώ οι άντρες παντελόνια. Κατά τη διάρκεια των τελών του 1800, όμως, οι γυναίκες εργάτριες ήταν αυτές που πρώτες τόλμησαν να φορέσουν τα παντελόνια των αντρών τους και αυτό, αποκλειστικά ως «στολή εργασίας». Η βικτωριανή κοινωνία σοκαρίστηκε όταν, γυναίκες ανθρακωρύχοι επέλεξαν τα παντελόνια για την εργασία τους. Φυσικά, οι εργάτριες της εποχής δεν αποχωρίστηκαν τις φούστες τους, τις οποίες φορούσαν πάνω από τα παντελόνια, και τις οποίες μάζευαν, ψηλά στη μέση τους, για να δουλέψουν. Στην αμερικανική δύση, τα «cowgirls» του 19ου αιώνα στράφηκαν στα παντελόνια, για να μπορούν να ανεβαίνουν ευκολότερα στα άλογά τους, ενώ οι πρώτες αεροπόροι έβρισκαν, σε αυτά, την άνεση που χρειάζονταν για να φέρουν εις πέρας τις αποστολές τους. Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι γυναίκες που βγήκαν, πιο μαζικά, στην αγορά εργασίας, άρχισαν να φορούν σε μαζικότερο βαθμό τα παντελόνια των αντρών τους, που ήταν στο μέτωπο, ενώ, μέχρι το 1970, το fashion item έγινε ιδιαίτερα δημοφιλές. Σήμερα, οι περισσότερες γυναίκες παγκοσμίως φορούν παντελόνια, αντί για φούστες, ενώ δεν είναι λίγες αυτές που φορούν αποκλειστικά και μόνο αυτά.

Το ανδρόγυνο στυλ έκανε την εμφάνισή του για πρώτη φορά το 1920, τότε που η ιέρεια της μόδας Coco Chanel, μία από τις διασημότερες σχεδιάστριες μόδας και ίσως η πρώτη γυναίκα στο κίνημα

απελευθέρωσης του γυναικείου φύλου, αφηφώντας τον κανόνα που ήθελε οι γυναίκες να φορούν μόνο φούστες, σχεδίασε γι' αυτές παντελόνια. Η τάση του ανδρόγυνου στυλ, λοιπόν, έχει τις απαρχές της στη φιλοσοφία της Chanel, η οποία καθιέρωσε το unisex style, τα γυναικεία "boxy" ταγιέρ και τα κοντά μαλλιά.

Με γνώμονα πάντα τη θηλυκότητα θέλησε οι γυναίκες της εποχής της να γίνουν ανατρεπτικές και να απολαμβάνουν τα στυλιστικά προνόμια των ανδρών.

Ο τρόπος ζωής της Chanel την τροφοδότησε ιδέες για το πώς οι σύγχρονες γυναίκες πρέπει να δείχνουν, να ενεργούν και να ντύνονται. Η λεπτή, αγορίστικη φιγούρα της και τα κοντά της μαλλιά έγιναν ιδανικό, όπως και το μαυρισμένο δέρμα της, ο δραστήριος τρόπος ζωής της και η οικονομική ανεξαρτησία της. Σε όλη τη σταδιοδρομία της, η Chanel πέτυχε στη συσκευασία και το μάρκετινγκ των προσωπικών της τοποθετήσεων, στυλ και ύφους, γεγονός που την κάνει ένα βασικό ρυθμιστή του γυναικείου γούστου καθ' όλη τη διάρκεια του εικοστού αιώνα. Ήταν για μια ολόκληρη κοινωνία ένα παράδειγμα προς μίμηση. Πιο συγκεκριμένα, η επιρροή της έγκειται στα ακόλουθα:

Παντελόνια καμπάνες

Στην περίπτωση αυτή καθοριστικός παράγοντας ήταν η πρακτικότητα. Η Chanel φορούσε παντελόνια καμπάνα στη Βενετία για να μπαινοβγαίνει ευκολότερα στις γόνδολες και έτσι ξεκίνησε μια επανάσταση στο σχεδιασμό των παντελονιών.

Κοντά μαλλιά

Η επανάσταση αυτή ήρθε απλά τυχαία. Αφού έκαψε τα μαλλιά της, τα έκοψε εντελώς και έκανε μία εμφάνιση στο Παρίσι, λανσάροντας έτσι τη μόδα με τα κοντοκουρεμένα μαλλιά. Όπως πάντα, κάθε ιδέα της Chanel προκαλούσε σεβασμό.

1900-1940

Είναι πραγματικά εντυπωσιακό πώς μέσα σε ένα μόνο αιώνα αλλάζει τόσο δραματικά η οπτική περι

μόδας.

Από τη δεκαετία του 1930, stars όπως οι Marlene Dietrich και Katharine Hepburn φωτογραφίζονται συχνά φορώντας παντελόνια, συμβάλλοντας έτσι στην ευρύτερη αποδοχή τους αλλά και στην εξέλιξή τους σε αντικείμενο του πόθου των fashionistas.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το καλοκαίρι του 1944, οι πωλήσεις των παντελονιών για γυναίκες πενταπλασιάστηκαν σε σχέση με την περασμένη χρονιά, ενώ μέχρι τη δεκαετία του 1960, σχεδιαστές όπως ο Andre Courreges έφεραν στην πασαρέλα τα μακριά παντελόνια, τα οποία οδήγησαν στην εποχή του θρυλικού Smoking του Yves Saint Laurent, αλλά και των jeans, συμβάλλοντας καθοριστικά στο τέλος της απαγόρευσης προς τις γυναίκες να φορούν παντελόνια σε σχολεία, χώρους εργασίας και καλά εστιατόρια.

Δεκαετία '60

Η δεκαετία του '60 αποτελεί μια περίοδο, οπότε και συντελούνται μεγάλες κοινωνικές αλλαγές κι αυτό –όπως είναι φυσικό– αντικατοπτρίζεται και στη μόδα.

Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας, οι συντηρητικές τάσεις κυριαρχούν στη μόδα. Οι γυναίκες σπάνια φορούν παντελόνια και μόνο σε εξαιρετικά casual περιστάσεις. Τα παντελόνια δε φοριούνται ποτέ από γυναίκες στο σχολείο ή στη δουλειά.

Όταν οι γυναίκες τολμούν να φορέσουν παντελόνια, αυτά είναι σχεδόν πάντα παντελόνια carpi.

Οι ζιπ-κιλότ αποτελούν σήμα κατατεθέν της δεκαετίας. Πρόκειται για παντελόνια που φτάνουν μέχρι τη μέση της γάμπας και έχουν τόσο φαρδιά μπατζάκια που μοιάζουν με φούστες.

Το δεύτερο μισό της δεκαετίας η Αμερική συγκλονίζεται από τις διαμαρτυρίες για τον πόλεμο στο Βιετνάμ, τον φλογερό Martin Luther King και τη δολοφονία του Kennedy. Η κοινωνία επαναστατεί, οι hippies μπαίνουν στο προσκήνιο και η μόδα ακολουθώντας τις κοινωνικές τάσεις, επαναστατεί κι αυτή.

Τα παντελόνια καμπάνες γίνονται το σήμα κατατεθέν της δεκαετίας. Τα φορούν άνδρες και γυναίκες. Φτιαγμένα από τζιν ή έντονα εμπριμέ, φαρδαινούν πολύ από το γόνατο και κάτω, παίρνοντας σχήμα καμπάνας.

Την εμφάνισή τους κάνουν και τα καυτά σορτς που φορούν οι γυναίκες και είναι φτιαγμένα από υφάσματα σε έντονα χρώματα και εμπριμέ.

Δεκαετία του '70

Στις αρχές της δεκαετίας του '70, το κίνημα των hippies συνεχίζεται και ανατέλλει η εποχή της Disco.

Οι τάσεις στα ρούχα είναι εκκεντρικές, με φωτεινά χρώματα, μεγάλα λουλούδια και ψυχεδελικά σχέδια. Τα παντελόνια ακολουθούν τις τάσεις της εποχής κι αυτά.

Τα παντελόνια καμπάνες σηματοδοτούν και αυτήν τη δεκαετία. Άνδρες και γυναίκες τα συνοδεύουν με παπούτσια πλατφόρμες.

Τα τζιν αποτελούν το κατ' εξοχήν πρωινό ντύσιμο, ενώ τα πολυεστερικά υφάσματα αποτελούν την πρώτη ύλη για τα fancy ντυσίματα των βραδινών εμφανίσεων στις disco.

3.2 Η ιστορία της μίνι φούστας

Στην υποενότητα αυτή θα γίνει λόγος για την εμφάνιση της μίνι φούστας και τις αντιδράσεις που αυτή προκάλεσε στην Ελλάδα από διάφορα καθεστώτα, όπως αυτό του δικτάτορα Θεόδωρου Πάγκαλου, καθώς και από τη χούντα. Τέλος, θα αναφερθεί πώς το νέο αυτό ένδυμα παρωδήθηκε από ταινίες ή τραγούδια της εποχής.

Η μίνι φούστα απελευθέρωσε τις γυναίκες, ξεσήκωσε τους άντρες, δίχασε τους σχεδιαστές, προβλημάτισε τους οικονομολόγους. Με λίγα λόγια, η μίνι φούστα έγραψε ιστορία, η οποία συνεχίζεται ακόμα και σήμερα.

Η προϊστορία του μίνι

Στο πλαίσιο της απλούστευσης και της απελευθέρωσης στο ντύσιμο που έφερε μαζί της η άνοδος της αστικής τάξης, η πρώτη γυναικεία φιγούρα που άρχισε να φοράει όλο και πιο κοντές φούστες ήταν η *flapper*, η «νέα γυναίκα» των '20s, η οποία χόρευε τσάρλεστον, κάπνιζε, έκοβε τα μαλλιά της κοντά και τόνιζε τα μάτια της με μαύρο κολ, ελεύθερη από τα δεσμά του κορσέ, χάρη στη σουφραζέτα που είχε προηγηθεί.

Από το 1947 και μετά, η μακριά και πολύ φαρδιά φούστα του περιβόητου «NewLook» του Κριστιάν Ντιόρ αποτελούσε ουσιαστικά μια σημειολογική αποτύπωση της μεταπολεμικής αφθονίας. Σε αυτό το look ήρθε ουσιαστικά να αντιταχθεί (και) ενδυματολογικά η νεολαία των '60s καθιερώνοντας το μίνι στη σύγχρονη μορφή του. Προηγουμένως, έπρεπε να αντιμετωπιστεί ένα πρακτικό ζήτημα: για να ανέβει πραγματικά η φούστα, έπρεπε να εξαφανιστεί η ζαρτιέρα. Αυτό συνέβη πολύ βολικά

το 1959, όταν η υφαντουργία Γκλεν Ρέιβεν στη Βόρεια Καρολίνα λάνσαρε μια επινόηση του Αλεν Γκαντ του πρεσβύτερου, το καλσόν.

Η χρυσή εποχή

Για την πατρότητα του σύγχρονου μίνι «ερίζουν» τρεις σχεδιαστές: ο Γάλλος Αντρέ Κουρέζ, ο γεννημένος στην Ιταλία Πιέρ Καρντέν και η Αγγλίδα Μέρι Κουάντ. Αν και η τελευταία έχει καταγραφεί στο συλλογικό ασυνείδητο ως νικήτρια, ο Κουρέζ μάλλον δικαιώνεται από τους ιστορικούς μόδας, οι οποίοι ωστόσο προσθέτουν στην ήδη μπερδεμένη κατάσταση το Βρετανό σχεδιαστή Τζον Μπέιτς, αναφέροντας ότι στις αρχές της δεκαετίας του '60 είχε ήδη παρουσιάσει μερικά πολύ τολμηρά μίνι φορέματα.

Σύμφωνα με την επικρατέστερη εκδοχή, η πρώτη φορά που εμφανίστηκε το μίνι ήταν στην παρισινή πασαρέλα του Κουρέζ, εν έτει 1964, μπροστά σε ένα κοινό που παρακολουθούσε το θέαμα εμβρόντητο και ακούνητο αντί να χειροκροτεί έστω από ευγένεια, ως είθισται, στις επιδείξεις. Οι μίνι φούστες του Κουρέζ ήταν σε γραμμή Α και το στρίφωμά τους τελείωνε δέκα εκατοστά πάνω από το γόνατο.

Την επόμενη χρονιά, το 1965, η Μέρι Κουάντ λάνσαρε στην μπουτίκ της «Bazaar» τη δική της εκδοχή για το μίνι, η οποία ήταν εφαρμοστή και ακόμη πιο κοντή, φτάνοντας μέχρι τη μέση του μηρού. Σύντομα, το μίνι της Κουάντ έγινε σημαία του mod στυλ στο Λονδίνο.

3.3 Μίνι φούστα και αντιδράσεις δικτατόρων

Θεόδωρος Πάγκαλος

Στις 11 Μαΐου 1926 ο δικτάτορας Θεόδωρος Πάγκαλος ανάγκασε τις γυναίκες να φορούν φούστα, η οποία θα έπρεπε να απέχει 30 εκατοστά από το έδαφος. Για την πιστή εφαρμογή της διαταγής, τα όργανα της τάξης είχαν εφοδιαστεί με... μεζούρες, για να διαπιστώσουν εάν η κάθε γυναίκα που κυκλοφορούσε στους δρόμους ήταν στα πλαίσια της νομιμότητας και ευπρέπειας.

Μίνι φούστα και χούντα

Η μεγαλύτερη, όπως λένε επανάσταση στο χώρο της μόδας, η μίνι φούστα, βρήκε την Ελλάδα να στενάζει κάτω από τα δεσμά μιας άλλης αυτοαποκαλούμενης “εθνικής επανάστασης”, της χούντας των συνταγματαρχών. Παρά τις προσπάθειες, -που ανά περιστάσεις άγγιζαν το γελοίο-, του χουντικού καθεστώτος και του αντιπροέδρου της, Στυλιανού Παττακού, η μίνι φούστα νίκησε κατά κράτος. Συγκεκριμένα,

από τις πρώτες αποφάσεις που πήρε η χούντα, για την «αναμόρφωση» και την «ευπρέπεια» της νεολαίας, ήταν και η απαγόρευση της μίνι φούστας. Η απαγόρευση, ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων και οι συνταγματάρχες αφού έγιναν περιγέλως στο εξωτερικό, αναγκάστηκαν να αναπροσαρμόσουν την πολιτική τους.

ΘΑ ΛΗΦΘΗ ΣΕΙΡΑ ΜΕΤΡΩΝ

**Κοσμιότης καί εὐπρέπεια
πρέπει νά διαυρίνουν
τήν μαθητιώσαν νεολαίαν**

**ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΤΑ ΜΑΚΡΥΑ
ΜΑΛΛΙΑ, ΟΙ ΜΙΝΙ ΦΟΥΣΤΕΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΑ**

ΑΘΗΝΑΙ, 24.— Ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν κ. Πατακός ἐδήλωσεν, ὅτι θά ἐκπ. συνεργασίαν μετὰ τοῦ συναδέλφου τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Καλαμποκιά, προκειμένου νά λάθουν ἀποφάσεις διὰ τήν κοσμίαν ἐμφάνισιν τῶν μαθητῶν ὀλοκλήρου τῆς χώρας.

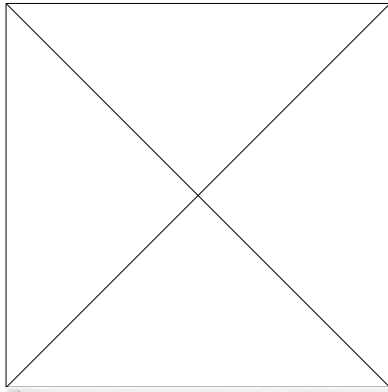
Ὁ κ. Πατακός ἐδήλωσεν ὅτι μερίμνη τῶν διευθυντῶν τῶν σχολείων, οἱ μαθηταί μέσης καί στοιχειώδους ἐκπαίδευσης ὀφείλου νά μετασχούν τῶν μυστηρίων τῆς ἐξιολογήσεως καί θέσεως μεταλλῆμας κατὰ τήν μεγάλην ἐβδομάδα. Ἡ εὐθύνη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου αὐτοῦ ἀνατίθεται εἰς τοὺς γενικοὺς ἐπιθεωρητάς καί ἐπιθεωρητάς τῆς ἐκπαίδευσεως.

Ὁ κ. ὑπουργός ἐδήλωσεν ὅτι ἐν συντηγήσει μετὰ τοῦ συναδέλφου τοῦ ἐπί τῆς Παιδείας, προτίθεται νά καθιερώσῃ ὑποχρεωτικόν ἐκκλησιασμὸν τῶν μαθητῶν κατὰ Κυριακὴν καί νά λάβῃ μέτρα διὰ τὸν εἰσπρατισμὸν τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν (κοινὰ μαλλιά, ἀπαγορεύσεις τῆς μίνι φούστας διὰ τὰς μαθητρίδας κ.λ.π. ἀπαγορεύσεις τῆς εἰσόδου τῶν μαθητῶν εἰς κέντρα τεχνικῶν παιγνίων, μπλιάρδια, κερδοσκοπικὰ κ.λ.π.).

Τον Απρίλιο του 1967, λίγες μόνο μέρες μετά το πραξικόπημα, ο φερόμενος ως υπουργός Εσωτερικών, ταξίαρχος Πατακός, ανακοίνωσε ότι σε συνεργασία με τον Υπουργό Παιδείας, Καλαμποκιά, θα λάβει μέτρα για την «μαθητιώσαν νεολαίαν». Τα μέτρα, προέβλεπαν την απαγόρευση των μακρῶν μαλλιών, τα κλαμπ, τα ξενύχτια, τα ακατάλληλα αναγνώσματα και κινηματογραφικά έργα αλλά και την απαγόρευση της μίνι φούστας. Μερικές εβδομάδες μετά, Γάλλοι δημοσιογράφοι πήραν συνέντευξη από το Γεώργιο Παπαδόπουλο και το Στυλιανό Πατακό, στη Θεσσαλονίκη. Ανάμεσα στους δημοσιογράφους, υπήρχε και μία Γαλλίδα που είχε επίτηδες φορέσει μίνι φούστα. Ακολουθεί ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Γ. Παπαδόπουλος σε Γάλλους δημοσιογράφους στις 28 Μαΐου 1967.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Διαβάσαμε στις εφημερίδες πως απαγορεύετε τις μίνι φούστες στα κορίτσια και τα μακριά μαλλιά στα αγόρια.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ (Γ. Παπαδόπουλου): Το πρώτον μεν απορρίπτεται αφ' εαυτού, διότι έχομεν εδώ την δεσποινίδα Γαλλίδα δημοσιογράφος. Η κοντή φούστα απαγορεύεται μόνον δια τας Ελληνίδας μαθητρίδας και εις αυτό, φαντάζομαι συνηγορείτε και εσείς.

Ακολούθησαν δημοσιεύματα, στον ξένο τύπο, που περιέγραφαν τους χουντικούς, ως τύπους μισότρελους, και δικτατορίσκους, που τα έβαλαν ακόμα και με τις μίνι φούστες. Προκειμένου να διορθώσουν την αρνητική εικόνα που είχαν δημιουργήσει στο εξωτερικό, ως προς το θέμα της μίνι φούστας, οι χουντικοί μηχανεύτηκαν τα ακόλουθα.

Το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς, διοργανώνουν καλλιστεία μίνι φούστας στη Γιορτή του Κρασιού, όπου και ανακηρύσσουν «Μις Μίνι Φούστα», την Νταϊζη Τσίνου. Με αυτή φωτογραφίζεται ο Παττακός, επίτηδες για να δείξει ένα φιλελεύθερο πρόσωπο. Την Νταϊζη Τσίνου, την στέλνουν το Φεβρουάριο του 1968, στο Λονδίνο, όπου περιφερόταν εδώ κι εκεί, προσπαθώντας να πείσει ότι οι χουντικοί, αγαπούσαν τις μίνι φούστες.

ΝΕΑΡΑ ΞΕΝΗ ΔΙΕΜΑΡΤΥΡΗΘΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. ΠΑΤΤΑΚΟΝ ΔΙΟΤΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΕΞΗΣ ΑΙ ΜΙΝΙ ΦΟΥΣΤΕΣ Ο κ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΠΗΝΤΗΣΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, 12.— Ο υπουργός Εσωτερικών κ. Παττακός έλαβε την εξής επιστολήν υπό της Σούζυ Φαρέλ, έτών 14:

«Κύριε υπουργέ, με την εφαρμογήν τού νέου νόμου, απαγορεύοντος την μίνι φούστα και τα μακριά μαλλιά τών σπουδαστών, προβάλλει ένα πρόβλημα σέ σας. Τι θά κάνατε με τούς άρχαίους σας θεούς και θεές με τά μακριά μαλλιά και την γυμνάση; Οι άρχαίαι αυτές άραιότητες παραβαίνουν τόν νόμον που άπαγορεύει τις μίνι και τά μακριά μαλλιά. Τι θά κάνατε με αυτούς; Πρωτύτερον τόν κόμμον να περιφρονούν την άρχαίαν τέχνην και εάν δέν θέλετε να δείξτε λίγη εύνοια

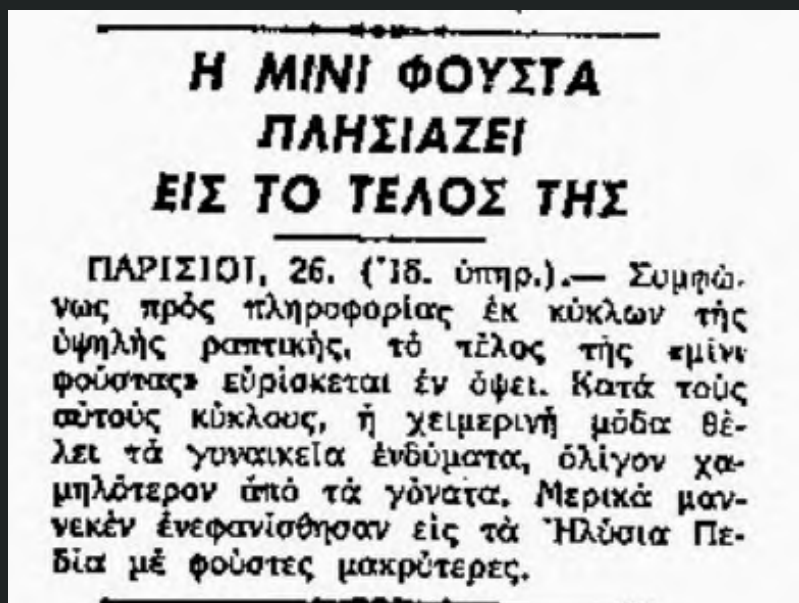
στά άγάλματα αυτά, πρέπει να τά καταστρέψετε και δέν νομίζω, ότι ή κόμμος θά εύχαριστηθή. Δέν θέλω να σας προβάλλω, αλλά σας παρουσιάζω μίαν ύπόθεσιν».

Ο κ. υπουργός απήντησεν ως εξής:

«Εάν είσθε τόσο άραιαι, δουν οι θεές μας, μπορείτε να φορίτε μίνι. Θαυμάζω τις άντιλήψεις σας. Είσθε πολύ έξυπνη γιά ένα κορίτσι 14 έτών. Δέν σκοπεύω να κάνω τίποτε κακό, αλλά μόνον καλό. Θέλω να πιστεύω, ότι κάτω ό,τι τό δυνατόν καλύτερον δια τούς λαούς μας. Ελέγχωμεν μπροστά προς τό μέλλον. Δέν βλέπομε πίσω στις θεές μας».

Στην Ελλάδα, η μίνι φούστα αντιμετωπίστηκε με έναν αμφίσημο τρόπο. Από την μια απαγορεύτηκε, από την άλλη "επετράπη". Οι μαθήτριες όμως, πολλές φορές και φοιτήτριες, που τολμούσαν να εμφανιστούν με μίνι στο δρόμο προσάγονταν στα αστυνομικά τμήματα, προς γνώση και συμμόρφωση. Η προσαγωγή, γινόταν με την κατηγορία

της «αλητείας», στο πλαίσιο των διαταγών περί συμμόρφωσης της «μαθητιώσας νεολαίας», στα χουντικά ιδεώδη.

Ο Παττακός σε πρόσφατες δηλώσεις του προσπάθησε να “αμβλύνει” τα γεγονότα. Σε απόσπασμα δήλωσής του σε εκπομπή του Στ. Κούλογλου λέει: “Και μου ἔλεγε γιατί απαγορεύετε την μίνι φούστα, αφού οι αρχαίοι πρόγονοι σας ήταν μάλιστα και γυμνοί τελείως. Και απήντησα. Δεν απαγόρευσα την κοντή φούστα. Αλλά είπα, ὅποιες ἔχουν ωραία γάμπα, να την δείχνουν. Ὅσες εἶναι στραβοπόδες να μην την δείχνουν”.

Μίνι φούστα και κινηματογράφος-τραγούδια

Χρονογράφοι και γελοιογράφοι της εποχής σατίρισαν την εξάπλωση του φαινομένου, με το οποίο ασχολήθηκε η επιθεώρηση και ο ελληνικός κινηματογράφος. Ενδεικτικός είναι ο τίτλος της ταινίας του 1967 *Μίνι φούστα και καράτε* που σκηνοθέτησε ο Βαγγέλης Σειληνός. Και φυσικά, το λαϊκό τραγούδι, μελέτησε με τον δικό του τρόπο το φαινόμενο μίνι φούστα.

Ο Γ. Ροβερτάκης ἔγραψε ἕνα τραγούδι, *Το πωπωπω ἕνα μίνι*, που δισκογραφήθηκε το 1969 με την τραγουδίστρια Βάκια Βάλβη. Οι στίχοι του τραγουδιού είναι:

Τώρα το καλοκαιράκι
βράσε ρύζι Μανωλάκη,
όπως πάει το σουπερ μίνι,
πωπωπω τι έχει να γίνει.

Η γιαγιά σου Μανωλάκη
ήταν στο περιβολάκι
και φορούσε σουπερ μίνι.
Μανωλάκη τι θα γίνει;

Άκουσα την πεθερά μου
πού' λεγε και στα παιδιά μου,
θέλει να φορέσει μίνι
πωπωπω τι έχει να γίνει.

Πήγε εκεί στη Βαγγελίστρα
πού' ναι μια καλή μοδίστρα,
να της ράψει σουπερ μίνι
κι όσα θέλει της τα δίνει.

Η γιαγιά σου Μανωλάκη
ήταν στο περιβολάκι
και φορούσε σουπερ μίνι.
Μανωλάκη τι θα γίνει;

Το τραγούδι του Σπύρου Σκορδίλη με τον τίτλο *Η φούστα σου η μίνι* αρχικά έπεσε θύμα της λογοκρισίας και απαγορεύτηκε η κυκλοφορία του. Φαίνεται ότι ο στίχος "το μίνι μίνιμίνι το μινάκι σου" ήταν υπερβολικά τολμηρός για τα "σεπτά" ήθη της εποχής. Όταν κυκλοφόρησε σε δίσκο το τραγούδι ο ίδιος ο συνθέτης μαζί με τη γυναίκα του, Λένα Νταϊνά.

Κεφάλαιο 4

4.1 Γυναικεία ενδυμασία στις μουσουλμανικές χώρες

Ένα μείζον κοινωνικό ζήτημα στις χώρες του μουσουλμανικού κόσμου έχει να κάνει με το τι θεωρείται ως κατάλληλο ντύσιμο για τις γυναίκες όταν αυτές κυκλοφορούν σε δημόσιο χώρο. Μια σειρά από κανονισμούς υπάρχουν σε αυτές τις χώρες σχετικά με τον τρόπο ενδυμασίας και καλλωπισμού των γυναικών, κανόνες που επιβάλλονται από τη θρησκεία τους. Σε κάποιες χώρες, οι κανόνες αυτοί είναι πιο ελαστικοί, ενώ σε ένα μικρό ποσοστό χωρών φτάνουν σε ακραία σημεία κάνοντας ανυπόφορη τη ζωή των γυναικών χωρίς εξαιρέσεις ακόμη και κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, κατά τους οποίους η ζέστη ξεπερνά τους 35-40 βαθμούς.

Στο Κοράνι διαβάζουμε το ακόλουθο σημείο ως προς την ενδυμασία των γυναικών: «Ω Προφήτες! Πείτε στις γυναίκες, στις κόρες σας και σε όλες τις πιστές γυναίκες να φορέσουν τα ρούχα τους ολόγυρα τους. Έτσι είναι καλύτερα να αναγνωριστούν και να μην ενοχλούνται γιατί ο Θεός είναι πάντα ήρεμος και συγκαταβατικός». Σε άλλο σημείο του Κορανίου διαβάζουμε: «Ω! Εσείς παιδιά του Αδάμ! Σας στείλαμε ενδύματα για να σκεπάσουν την ντροπή σας και πολύτιμα στολίδια. Αλλά το ένδυμα της ευσέβειας είναι το καλύτερο.»(Κοράνι 7:26)

Παρόλα αυτά, εντός των χωρών αυτών υπάρχουν σημαντικές διαφορές, καθώς από τη μια υπάρχουν γυναίκες που ντύνονται συντηρητικά και από την άλλη γυναίκες που ντύνονται πιο μοντέρνα, ακολουθώντας τα δυτικά πρότυπα μόδας, αλλά παράλληλα και μένοντας πιστές στους επιβαλλόμενους από τη θρησκεία τους κανονισμούς.

Τα βασικότερα είδη ενδυμασίας των γυναικών που ζουν στις μουσουλμανικές χώρες είναι τα ακόλουθα:

- 1) **Μπούργκα:** πρόκειται για εξάρτημα της γυναικείας ενδυμασίας που καλύπτει σχεδόν όλο το πρόσωπο με αδιαφανές υλικό, εκτός από μία μικρή περιοχή γύρω από τα μάτια που καλύπτεται με ημιδιαφανές υλικό.
- 2) **Τσαντόρ:** ονομάζεται το κάλυμμα της κεφαλής που φορούν οι γυναίκες στο Ιράν, το Αφγανιστάν και σε άλλες μουσουλμανικές χώρες για να καλύψουν το σώμα και το κεφάλι τους.
- 3) **Niqab:** το ένδυμα αυτό καλύπτει το πρόσωπο ενώ η αβαζα καλύπτει το σώμα. Και τα δύο μαζί αποτελούν ένα ένδυμα.
- 4) **Φερετζές:** πρόκειται για το ύφασμα που καλύπτει το πρόσωπο των γυναικών που έχουν ασπαστεί τον ισλαμισμό. Η καλύπτρα αυτή του προσώπου αφήνει ορατά μόνο τα μάτια και το μέτωπο.

- 5) **Hijab:** πρόκειται για ένα μαντήλι του κεφαλιού που κρύβει τα μαλλιά, τα αφτιά και το λαιμό αλλά όχι το πιγούνι.
- 6) **Μπουρκίνι:** πρόκειται για ένα είδος μαγιώ που σχεδιάστηκε από την Αχέντα Ζανέτι, μια Λιβανέζα μετανάστρια στην Αυστραλία. Η λέξη προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων μπούργκα και μπικίνι. Το ένδυμα αυτό επινοήθηκε ως προσπάθεια εύρεσης λύσης στο πρόβλημα των μουσουλμάνων γυναικών, που έπρεπε μέχρι τότε να κολυμπούν με μπούργκα ώστε να καλύπτουν το σώμα τους. Το μπουρκίνι είναι κατασκευασμένο από ελαφρύ νάιλον. Είναι ένα ένδυμα το οποίο καλύπτει όλο το σώμα, έχει ενσωματωμένη κουκούλα που καλύπτει τα μαλλιά και είναι από πολυεστέρα. Επιτρέπει να φαίνονται μόνο τα χέρια, τα πόδια και το πρόσωπο. Στην Ιταλία και τη Γαλλία δεν επιτρέπουν στις μουσουλμάνες να το φορούν σε πισίνα προβάλλοντας ως δικαιολογία τους κανόνες υγιεινής, ενώ κάποιοι μιλούν για κοινωνικό αποκλεισμό.

Στο πλαίσιο της υποενότητας αυτής θα σας παρουσιάσουμε τι επικρατεί σε τέσσερις μουσουλμανικές χώρες: την Τουρκία, το

Αφγανιστάν, τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν, προκειμένου να αναδειχθεί ο ενδυματολογικός κώδικας ως προς τις γυναίκες και πώς αυτός συσχετίζεται με τους κανονισμούς ένδυσης που επιβάλλει η θρησκεία τους.

4.2 Γυναικεία ενδυμασία στην Τουρκία

Η Τουρκία είναι μία μουσουλμανική χώρα που ακολουθεί πιστά τους νόμους και τις απαγορεύσεις που επιβάλλει το Κοράνι στους πιστούς του. Ευτυχώς, για τη γυναίκα τα πράγματα είναι πιο ελαστικά σε σχέση με τις υπόλοιπες μουσουλμανικές χώρες.

Βάσει ερευνών καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως ποσοστό που φθάνει το 50% του γυναικείου πληθυσμού φοράει ένα μακρύ φόρεμα που ονομάζεται « *tesettün*» στα τούρκικα και μαντήλα για την κάλυψη του προσώπου στους δημόσιους χώρους, ενδυμασία που ανταποκρίνεται στην ισλαμική νομοθεσία.

Σε μικρό ποσοστό υπάρχουν γυναίκες που φορούν μπούργκα λόγω της αναβίωσης της οθωμανικής παράδοσης. Στην πραγματικότητα, η μπούργκα είναι εκτός νόμου στην Τουρκία και ακόμη και η χρήση της μαντήλας σε κοσμικούς χώρους, όπως τα πανεπιστήμια, τα κυβερνητικά γραφεία είναι αμφιλεγόμενη. Παρόλα αυτά, οι γυναίκες υποχρεούνται να είναι σεμνές με φαρδιά μακριά ρούχα ως ένδειξη σεβασμού προς το Κοράνι και τη θρησκεία.

Συνεχίζοντας, οι μουσουλμάνες στην Τουρκία εντός των τζαμιών είναι υποχρεωμένες να ντύνονται ακόμη πιο σεμνά. Η εμφάνιση των μηρών, των ώμων ή των κορυφών των βραχιόνων θεωρείται απαγορευτική.

Για την επίβλεψη της τήρησης της σωστής ένδυσης υπάρχει η λεγόμενη «θρησκευτική αστυνομία», η οποία είναι υπεύθυνη να επιβλέπει κατά πόσο οι γυναίκες είναι ντυμένες σύμφωνα με τους κανονισμούς. Σε περίπτωση μη σωστής ένδυσης τους έχουν τη δυνατότητα να επιβάλουν πρόστιμο.

Το τουρκικό Υπουργείο Παιδείας, πάντως, αποφάσισε να γίνει πιο ελαστικό εκδίδοντας πρόσφατα μια απόφαση, με την οποία καταργείται η σχολική στολή ως υποχρεωτική ενδυμασία στα σχολεία. Ωστόσο, το τουρκικό Υπουργείο θέτει μία σειρά από κανόνες σε ό,τι αφορά τη σχολική ένδυση προκειμένου να περιορίσει την ελευθερία των μαθητών στην επιλογή των ρούχων. Έτσι, οι μαθήτριες δε θα πρέπει να φορούν στενά και διαφανή ρούχα, σορτς, κολάν, αμάνικα, καθώς και ρούχα που φέρουν πολιτικά μηνύματα. Επίσης, δεν πρέπει να φορούν μακιγιάζ ή αξεσουάρ. Στα κορίτσια δίνεται η δυνατότητα να φορούν μαντήλα κατά τις ώρες εκμάθησης του Κορανίου.

Επίσης, αναμένεται να απαγορευτεί η χρήση της μαντήλας από τις γυναίκες, οι οποίες εργάζονται στο δημόσιο τομέα, όπως ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός της Τουρκίας, τονίζοντας, ωστόσο ότι από το μέτρο αυτό θα εξαιρεθούν όσες εργάζονται στη δικαιοσύνη και όσες υπηρετούν ή εργάζονται στις ένοπλες δυνάμεις. Η μουσουλμανική αυτή αλλά και συνάμα κοσμική χώρα διατηρεί από δεκαετίες δρακόντεια νομοθεσία, η οποία απαγορεύει την κάλυψη των γυναικών που παρέχουν εργασία στον κρατικό τομέα.

Κοσμήματα-βάψιμο-καλλωπισμός

Το υπερβολικό βάψιμο ουσιαστικά υφίσταται απαγόρευση, αφού σύμφωνα με τον προφήτη Μωάμεθ όσοι αλλάζουν όψη από την αρχική τους δημιουργία, αποστασιοποιούνται από το έλεος του Θεού. Βέβαια, το πολύ ελαφρύ make-up σε εσωτερικούς χώρους δεν έχει επικριθεί αρκετά από τη θρησκεία ώστε αυτό να απαγορευθεί.

Πολλές γυναίκες αποφεύγουν το βάψιμο των νυχιών, καθώς κατά το καθιερωμένο πλύσιμο των χεριών πριν την καθημερινή προσευχή το βερνίκι εμποδίζει την επαφή του νερού με τα νύχια. Το βάψιμο των νυχιών μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον η γυναίκα είναι αδιάθετη, καθώς έτσι καθίσταται ανίκανη να προσευχηθεί, σύμφωνα με τους θρησκευτικούς νόμους.

Τέλος, τα κοσμήματα σε εξωτερικούς χώρους αν είναι πολλά και μη θρησκευτικού περιεχομένου απαγορεύονται. Σε εσωτερικούς χώρους δεν υπάρχει σχετική απαγόρευση.

4.3 Γυναικεία ενδυμασία στο Αφγανιστάν

Η γυναίκα στο Αφγανιστάν ίσως βρίσκεται σε μια από τις δεινότερες θέσεις στο μουσουλμανικό κόσμο, ως προς την αντιμετώπιση του φύλου της, καθώς υποχρεώνεται να τηρεί όλες τις απαγορεύσεις του Κορανίου και τις επιπρόσθετες απαγορεύσεις που επιβάλλει το κράτος.

Η γυναίκα, λοιπόν, είναι υποχρεωμένη να καλύπτει ολόκληρο το πρόσωπο της με την

παραδοσιακή μπούργκα, εκτός από μια μικρή περιοχή γύρω από τα μάτια, η οποία καλύπτεται από ένα δίχτυ που λειτουργεί ως μάσκα.

Η μπούργκα είναι ένα βαρύ ένδυμα, καθώς ζυγίζει τουλάχιστον 10 κιλά το ύφασμα του. Καλύπτει το γυναικείο σώμα από τις τρίχες του κεφαλιού μέχρι και τους αστραγάλους. Ολόκληρο το πρόσωπο καλύπτεται και στο ύψος των ματιών υπάρχει ένα μικρό άνοιγμα ίσα-ίσα για να βλέπουν ελάχιστα. Τίποτε δεν μένει ακάλυπτο.

Afghanistan 1970

Iran 70s

Afghanistan 2012

Iran 2012

Πριν την άφιξη των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν η μπούργκα ήταν σπάνιο θέαμα στις πόλεις. Μάλιστα, όταν πρωτοεμφανίσθηκε, στις αρχές του 1900, αποτελούσε σύμβολο ομορφιάς. Ενδεικτικό αυτού ήταν το γεγονός ότι την επέβαλε ο Σουλτάνος Habibula στις 200 εξαιρετικά όμορφες γυναίκες του χαρεμιού του. Οι πρώτες μάλιστα μπούργκες ήταν από μετάξι και κεντημένες με χρυσές κλωστές. Εντούτοις, σήμερα το ένδυμα αυτό είναι μια βασανιστική φυλακή 8-10 κιλών, από πολύ χοντρό караβόπανο χωρίς δυνατότητα περιφερειακής όρασης, το οποίο η γυναίκα φοράει συνέχεια.

Η γυναίκα στο Αφγανιστάν αντιμετωπίζει δυσκολίες σε περίπτωση ασθένειας ή γέννας, καθώς η μπούργκα δε βγαίνει ποτέ. Ακόμη και ο γιατρός που θα τις εξετάσει πρέπει να είναι γυναίκα. Αλλά γυναίκες γιατροί σπανίζουν, άρα μόνο, οι νοσοκόμες ουσιαστικά μπορούν να βοηθήσουν.

Οι γυναίκες υποχρεώνονται ακόμη και στη θάλασσα να φορούν την μπούργκα χωρίς κανένα ελαφρυντικό.

Επιπλέον, ο καλλωπισμός με κοσμήματα, βάψιμο προσώπου και τα συναφή απαγορεύονται κατηγορηματικά. Χαρακτηριστικό και ενδεικτικό είναι ένα περιστατικό που συνέβη στις 14 Οκτωβρίου 1996, όταν ένα δεκάχρονο κοριτσάκι που είχε βάψει τα νύχια του τιμωρήθηκε με ακρωτηριασμό των δακτύλων!

4.4 Γυναικεία ενδυμασία στη Σαουδική Αραβία

Η Σαουδική Αραβία έχει έναν από τους πιο αυστηρούς ενδυματολογικούς κώδικες που υπάρχουν στο μουσουλμανικό κόσμο. Οι γυναίκες είναι υποχρεωμένες να κυκλοφορούν στους δημόσιους χώρους με την παραδοσιακή μαντήλα, καθώς και με *μπούργκα*, *νικάμπ* και με *αμπάγια* έτσι ώστε να καλύπτεται όλο το σώμα τους. Μάλιστα, δεν επιτρέπεται να δείξουν ούτε ένα εκατοστό από το δέρμα τους και πρέπει να καλύπτουν ακόμα και τα χέρια τους. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, εάν μια γυναίκα δεν κυκλοφορεί με την ισλαμική μαντήλα, τότε η τιμωρία που της επιβάλλεται είναι 74 χτυπήματα με μαστίγιο!

Όσον αφορά το μακιγιάζ, επιτρέπεται να βάζονται στα μάτια, αφού το υπόλοιπο πρόσωπο τους είναι καλυμμένο με τη μαντήλα. Ωστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία των ανδρών, που φθάνει στο αξιοσέβαστο ποσοστό του 86,5%, υποστηρίζει ότι η μάσκα και το βάψιμο των ματιών είναι προκλητικό και υπεύθυνο για την αύξηση των κρουσμάτων κακοποίησης των γυναικών στους δημόσιους χώρους. Πιστεύουν, δηλαδή, ότι οι γυναίκες ευθύνονται για την παρενόχληση που υφίστανται λόγω του μακιγιάζ που φορούν.

Επιπλέον, το μανικιούρ απαγορεύεται αυστηρά. Σε ένα περιστατικό που συνέβη στο εμπορικό κέντρο του Ριάντ μία γυναίκα, η οποία είχε βάψει τα νύχια της με βερνίκι εξοργίστηκε όταν άντρες της θρησκευτικής αστυνομίας που έκαναν περιπολία στο χώρο την ανάγκασαν να βγει από το εμπορικό κέντρο, απλά επειδή είχε βάψει τα νύχια της! Η γυναίκα αντέδρασε με αγανάκτηση ζητώντας από τους αστυνομικούς να την αφήσουν ήσυχη, ενώ εκείνοι επέμεναν στην αποχώρηση της από το εμπορικό κέντρο.

Ακόμη και οι επισκέπτριες αυτής της χώρας πρέπει να φορούν μαντήλα. Αυτός ήταν και ο λόγος που η Όλγα Κεφαλογιάννη, η Υπουργός Τουρισμού, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της στη Σαουδική Αραβία φόρεσε μαντήλα και ένα μαύρο ριχτό μακρύ ρούχο, την αμπάγια, όταν επρόκειτο να συναντήσει το σουλτάνο.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ένα τραγικό περιστατικό που συνέβη, όταν μια φοιτήτρια έχασε τη ζωή της, επειδή δεν επιτράπηκε στους τραυματιοφορείς η είσοδος τους στο πανεπιστήμιο όπου βρισκόταν η άτυχη κοπέλα, με τη δικαιολογία ότι δε φορούσε μπουργκα!

Ακολουθούν κάποιες χαρακτηριστικές εικόνες γυναικών στη Σαουδική Αραβία.

4.5 Γυναικεία ενδυμασία στο Ιράν

Στο Ιράν ο ενδυματολογικός κώδικας είναι ιδιαίτερα αυστηρός και έχει ισχύ νόμου. Οι γυναίκες είναι υποχρεωμένες να φορούν την παραδοσιακή ισλαμική μαντήλα έτσι ώστε να καλύπτονται τα μαλλιά τους, και ένα μακρύ φαρδύ ένδυμα, το λεγόμενο τσαντόρ, για να καλύπτονται όλες οι περιοχές του σώματος τους. Οι επισκέπτριες αυτής της χώρας παρόλο που δεν είναι υποχρεωμένες να φορούν τσαντόρ πρέπει να έχουν καλυμμένο το σώμα και το κεφάλι τους φορώντας μια μαντήλα και μία ρόμπα πάνω από τα ρούχα τους. Εάν θελήσουν να φορέσουν και τσαντόρ, θα αντιληφθούν γρήγορα ότι η εκτίμηση θα μεγαλώσει πολύ από τους γύρω τους. Επιπλέον, απαγορεύονται αυστηρά τα βερνίκια νυχιών, τα κολάν, τα κοσμήματα και τα πέδιλα.

Ωστόσο, μέσα στα σπίτια τους οι Ιρανές γυναίκες φαίνεται να είναι πιο χαλαρές ως προς τους κανόνες ενδυμασίας. Για παράδειγμα, όπως μπορούμε να διακρίνουμε από την παρακάτω εικόνα, οι γυναίκες βάζονται, φτιάχνουν τα μαλλιά τους σε ένα σαλόνι ομορφιάς, ενώ μόλις βγουν από εκεί θα αναγκαστούν να φορέσουν τη μαντήλα.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή του αυστηρού αυτού ενδυματολογικού κώδικα ειδικές μονάδες της ισλαμικής αστυνομίας κάνουν περιπολία στους δημόσιους χώρους για να ελέγξουν μήπως υπάρχουν ακατάλληλα ντυσίματα ή χτενίσματα. Σε περίπτωση που μια

γυναίκα παραβιάζει το νόμο, τότε επιβάλλονται διάφορες κυρώσεις που μπορούν να λάβουν τη μορφή προφορικής προειδοποίησης, προστίμου, ή ακόμα και κράτηση τους για μερικές ώρες στο αστυνομικό τμήμα. Ειδικά, το καλοκαίρι που η ζέστη είναι πραγματικά ανυπόφορη, η θρησκευτική αστυνομία κάνει πιο συχνά περιπολίες στους δημόσιους χώρους προκειμένου να ελέγξει την εμφάνιση των γυναικών.

Παρ' όλα αυτά, κάτω από αυτές τις μαύρες φορεσιές, υπάρχουν κοπέλες που κρύβουν ένα άλλο πρόσωπο. Κοπέλες ντυμένες με την τελευταία τάση της μόδας γεμάτες αυτοπεποίθηση. Άλλες γυναίκες, πιο τολμηρές, απορρίπτουν το μαύρο μακρύ φόρεμα, τη μπούργκα και προσπαθούν να προσαρμόσουν τη μαντήλα στο στυλ τους. Σε χώρες λοιπόν, όπου οι γυναίκες λειτουργούν υπό την πίεση θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων, η μόδα αποκτά όλο και περισσότερους

θαυμαστές .

Αν και σύμφωνα με το Κοράνι απαγορεύονται τα στενά ρούχα, τα σανδάλια ανοιχτόχρωμου χρώματος, τα κοντά μπλουζάκια, οι μίνι φούστες, τα παντελόνια και τα τακούνια, τα κορίτσια βρίσκουν τρόπους να το προσπεράσουν. Ήδη, στο Ιράν έχουν πραγματοποιηθεί επιδείξεις μόδας, πάντα όμως με την παρουσία της μαντήλας. Στην Τεχεράνη, εδώ

και σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, έχει δημιουργηθεί ένα fashion blog, που ασχολείται με τη γυναίκα και τη μόδα. Μάλιστα, το blog βρίσκεται στην κατοχή ενός νεαρού άντρα, πράγμα πρωτοφανές για τα δεδομένα του Ιράν και του Ισλάμ. Στόχος του είναι να παρουσιάσει τη θέση της σύγχρονης γυναίκας στο Ισλάμ, τις απόψεις της αλλά και το στυλ της. Οι γυναικείες εμφανίσεις πλέον, αποπνέουν θηλυκότητα και στυλ. Είναι πάντα κομψές αλλά ταυτόχρονα σεμνές.

Επιπρόσθετα, με αφορμή τον εορτασμό της ιρανικής επανάστασης του 1979 έγινε μια εκδήλωση η οποία ήταν αφιερωμένη στη γυναικεία ενδυμασία στην αίθουσα Βαχντάτ στο κέντρο της Τεχεράνης με την έγκριση του υπουργείου Πολιτισμού και Ισλαμικού Προσανατολισμού. Η εκδήλωση αυτή έγινε σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, καθώς ο χώρος ήταν σκοτεινός, ενώ τα φώτα έπεφταν πάνω στα μοντέλα. Ωστόσο, αυτά ήταν ενδεδυμένα με το παραδοσιακό μαύρο τσαντόρ και δε φορούσαν μακιγιάζ.

4.6 Συνδυασμός μόδας- μαντήλας

Κάτω από την μπούργκα βρίσκονται γυναίκες όμορφες, άσχημες, φοβισμένες, άλλες περήφανες για την ενδυμασία τους, κοπέλες μικρής ηλικίας, άλλες μεγαλύτερες. Κοπέλες που δε θα μάθουμε ποτέ πώς είναι κάτω από αυτή τη φορεσιά.

Η ισλαμική μαντήλα, η μπούργκα, το χιγιάμπ και το νικάμπ, είναι εξαρτήματα ρούχων που καλύπτουν ολόκληρο το σώμα αλλά και το πρόσωπο των γυναικών. Στον Ισλαμισμό, θα συναντήσουμε φανατικές γυναίκες υπέρ της μπούργκας, μιας και τη θεωρούν θρησκευτικό σύμβολο, αλλά και γυναίκες που πιστεύουν ότι η μπούργκα και η μαντήλα αποτελούν προσβολή των δικαιωμάτων τους.

Τα πράγματα στο Ισλάμ, είναι πράγματι πολύ αυστηρά, ειδικά όσον αφορά τη θέση της γυναίκας. Οι απαγορεύσεις προς το γυναικείο φύλο είναι πολυάριθμες με αποτέλεσμα όλο και περισσότερες γυναίκες να ξεσηκώνονται με το πέρασμα των χρόνων. Όταν οι γυναίκες απορρίπτουν αυτή τη μορφή καταπίεσης, αντιμετωπίζουν χλευασμό και περιφρόνηση, βρίσκονται αντιμέτωπες με τη θρησκεία και τους βαθιά θρησκευόμενους. Η στάση της θρησκείας είναι αρκετά σκληρή με αποτέλεσμα την κατακραυγή του υπόλοιπου λαού απέναντι στις γυναίκες. Η καταπίεση που ασκείται πάνω τους έχει ως αποτέλεσμα ολοένα και περισσότερες κοπέλες να στρέφονται κατά της μπούργκας και της θρησκείας τους. Η αλήθεια είναι ότι απορρίπτουν τη μπούργκα με τα χρόνια, αλλά κρατούν τη μαντήλα από φόβο.

Κάτω από αυτές τις μαύρες φορεσιές, υπάρχουν κοπέλες που κρύβουν ένα άλλο πρόσωπο. Κοπέλες που ακολουθούν την τελευταία τάση της μόδας, ντυμένες πάντα με στυλ και γεμάτες αυτοπεποίθηση. Ακόμα και κρυμμένες κάτω από τις μαύρες φορεσιές κάνουν την επανάστασή τους. Άλλες γυναίκες, πιο τολμηρές, απορρίπτουν το μαύρο μακρύ φόρεμα, την μπούργκα, αλλά προσπαθούν να προσαρμόσουν τη μαντήλα στο στυλ τους. Σε χώρες λοιπόν, που γυναίκες λειτουργούν υπό την πίεση θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων, η μόδα αποκτά όλο και περισσότερους θαυμαστές.

4.7 Διαφορές στο ντύσιμο γυναικών στη Δύση και την Ανατολή

Στις μέρες μας παρατηρείται μεγάλη διαφορά στο ντύσιμο των γυναικών της Ανατολής από αυτές της Δύσης αλλά ακόμα και στην ίδια κοινωνία, καθώς συμβιώνουν γυναίκες με διαφορετική ενδυμασία.

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα συμβίωσης :

Όταν κάποιες γυναίκες φορούν ελάχιστα έως τίποτα, κάποιες άλλες γυναίκες είναι υποχρεωμένες να φορούν τηνμπουργκα ακόμα και στη θάλασσα...

Πολλές φορές αυτές οι γυναίκες που είναι αναγκασμένες να φορούν μπούργκα εργάζονται και έτσι πρέπει και στην εργασία να υπακούουν στους νόμους που τους επιβάλλονται για την ενδυμασία τους.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα:

Υπάρχουν και φοιτήτριες που δεν αλλάζουν τον τρόπο ένδυσης τους παρόλο που αποφοιτούν σε κάποια ξένη χώρα.

Επίλογος

Μετά από τέσσερις μήνες δουλειάς, έρευνας, ανταλλαγής απόψεων, συζητήσεων, διαφωνιών καταλήξαμε στο παρόν εκπόνημα. Κοινή μας θέση είναι ότι η επιλογή του θέματος μας δικαίωσε, καθώς αποδείχτηκε πιο ενδιαφέρον από τις αρχικές μας εκτιμήσεις και προσδοκίες. Μας δόθηκε η ευκαιρία πέρα από το να διατρέξουμε ιστορικά κάποιες περιόδους που σηματοδότησαν αλλαγές στον ενδυματολογικό κώδικα των γυναικών, όπως αυτή της ενσωμάτωσης του παντελονιού και της μίνι φούστας στη γυναικεία γκαρνταρόμπα, να δούμε και πολιτισμικά πώς ο τρόπος ένδυσης των γυναικών υπαγορεύεται από το Ισλάμ. Καθότι μεγαλωμένοι σε μια ευρωπαϊκή χώρα, χωρίς περιορισμούς, ιδιαίτερους τουλάχιστον ως προς την εδύμασία μας, τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια της τάξης μας, αιφνιδιαστήκαμε, ανα στιγμές σοκαριστήκαμε από τους περιορισμούς και κυρίως τις κυρώσεις που υφίστανται οι γυναίκες στις μουσουλμανικές χώρες, αν τολμήσουν να παραβιάσουν τους κείμενους κανόνες.

Ολοκληρώνοντας, νιώθουμε την ανάγκη να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας στους καθηγητές μας που μας επέβλεψαν, συντόνισαν, καθοδήγησαν, την κα Πάτση και τον κ. Συριόπουλο, καθώς και το σύνολο των καθηγητών μας για την ενθάρρυνση που μας προσέφεραν.

Συμπεράσματα ερωτηματολογίου

Στο πλαίσιο εκπόνησης της εργασίας μας σκεφτήκαμε πως θα ήταν εξυπηρετικό και προς εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων να συντάξουμε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο διανείμαμε στους συμμαθητές μας όλων των τάξεων του Λυκείου Γαλατά, καθώς και στους καθηγητές μας που δέχτηκαν πρόθυμα να το συμπληρώσουν. Οι ερωτήσεις που θέσαμε προσπαθήσαμε να αφορούν σε όλα τα υποθέματα μας.

Από την επεξεργασία των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο μας προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε κατά πλειοψηφία, σε ποσοστό 62%, από γυναίκες, ενώ τα άτομα που το συμπλήρωσαν ήταν κατά 76% μαθητές Λυκείου.
- Στην ερώτηση "Κατά πόσο πιστεύετε ότι η αρχαιοελληνική ενδυμασία έχει επηρεάσει τη σύγχρονη μόδα" οι απαντήσεις ήταν σχεδόν μοιρασμένες, με κυρίαρχη, σε ποσοστό 38%, να είναι αυτή που θέλει να έχει επηρεάσει πολύ.
- Στην ερώτηση "Γνωρίζετε αν υπήρχαν είδη καλλυντικών στην αρχαιότητα" το 87% απάντησε θετικά.
- Κατά συντριπτική πλειοψηφία, το 86% των ερωτηθέντων περιεξοικείωσης με τη λέξη κρινολίνο απάντησε αρνητικά.
- Στην ερώτηση σχετικά με το ποια περίοδο είχε ως βασικό εξάρτημα της γυναικείας ενδυμασίας τον κορσέ, το 64% έδωσε τη σωστή απάντηση, δηλαδή κατά την εποχή της Αναγέννησης.
- Στην ερώτηση σχετικά με το πότε το παντελόνι ενσωματώθηκε στη γυναικεία ενδυμασία υπήρχαν ποικίλες απαντήσεις. Αυτή που συγκέντρωσε τις περισσότερες απαντήσεις, οριακά από τη δεύτερη, είναι ότι η ενσωμάτωση του παντελονιού συνέβη στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.
- Όσοι στην ερώτηση περί φύλου είχαν απαντήσει "άνδρας" κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα πώς κρίνουν το θέαμα μιας γυναίκας με παντελόνι. Η πλειοψηφία, κατά 62%, χαρακτήρισε το θέαμα ως ωραίο.
- Το θέαμα των μίνι φουστών στις μαθητικές παρελάσεις σε ποσοστό 42% σχολιάστηκε ως αδιάφορο, ενώ το 38% των ερωτηθέντων απάντησε απαράδεκτο.

- Στην ερώτηση αν είναι γνωστός ο όρος μπουργκίνι το 59% απάντησε αρνητικά.
- Αντιθέτως, σε μεγάλο ποσοστό ήταν γνωστός ο όρος μπούργκα.
- Έκπληξη μας προκάλεσε ότι το 74% απάντησε ότι η θρησκεία μπορεί να επιβάλει μια ενδυματολογική συμπεριφορά.
- Τέλος, στην ερώτηση πώς χαρακτηρίζεται η κίνηση της γαλλικής κυβέρνησης να απαγορεύσει τη χρήση της μαντήλας σε δημόσιους χώρους, υπήρχε μοίρασμα απόψεων με κύρια απάντηση ότι η κίνηση θεωρείται λογική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ακολουθεί το ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε στα πλαίσια εκπόνησης της ερευνητικής μας εργασίας.

1. Φύλο: άνδρας γυναίκα
2. Ηλικία: μαθητής Λυκείου 18-30 ετών 30-35 35 και άνω
3. Κατά πόσο η αρχαιοελληνική ενδυμασία έχει επηρεάσει τη σύγχρονη μόδα;
λίγο πολύ καθόλου
4. Γνωρίζετε αν υπήρχαν είδη καλλυντικών στην αρχαιότητα; ναι όχι
5. Έχετε ακούσει τη λέξη "κρινολίνο"; ναι όχι
6. Γνωρίζετε σε ποια από τις παρακάτω περιόδους συνιστούσε βασικό εξάρτημα της γυναικείας ενδυμασίας ο κορσές;
Αρχαιότητα Αναγέννηση
Μεσαίωνας Σήμερα
7. Ξέρετε πότε το παντελόνι ενσωματώθηκε στη γυναικεία ενδυμασία;
αρχές του 19^{ου} αιώνα δεκαετία '30
αρχές του 20^{ου} αιώνα δεκαετία '40
8. Αν στην ερώτηση 1(περί φύλου) έχετε διαλέξει "άνδρας", απαντήστε στην ακόλουθη ερώτηση: "Το θέαμα μιας γυναίκας ενδεδυμένης με παντελόνι σας φαίνεται";
μη θελκικό αδιάφορο ωραίο
9. Πώς χαρακτηρίζετε το θέαμα των μίνι φουστών στις μαθητικές παρελάσεις;
απαράδεκτο αδιάφορο ωραίο
10. Έχετε ακούσει τον όρο μπουργκίνι; ναι όχι
11. Γνωρίζετε τι είναι η μπούργκα; ναι όχι
12. Θεωρείτε ότι η θρησκεία κάποιου μπορεί να επιβάλει μια συγκεκριμένη ενδυματολογική συμπεριφορά; ναι όχι

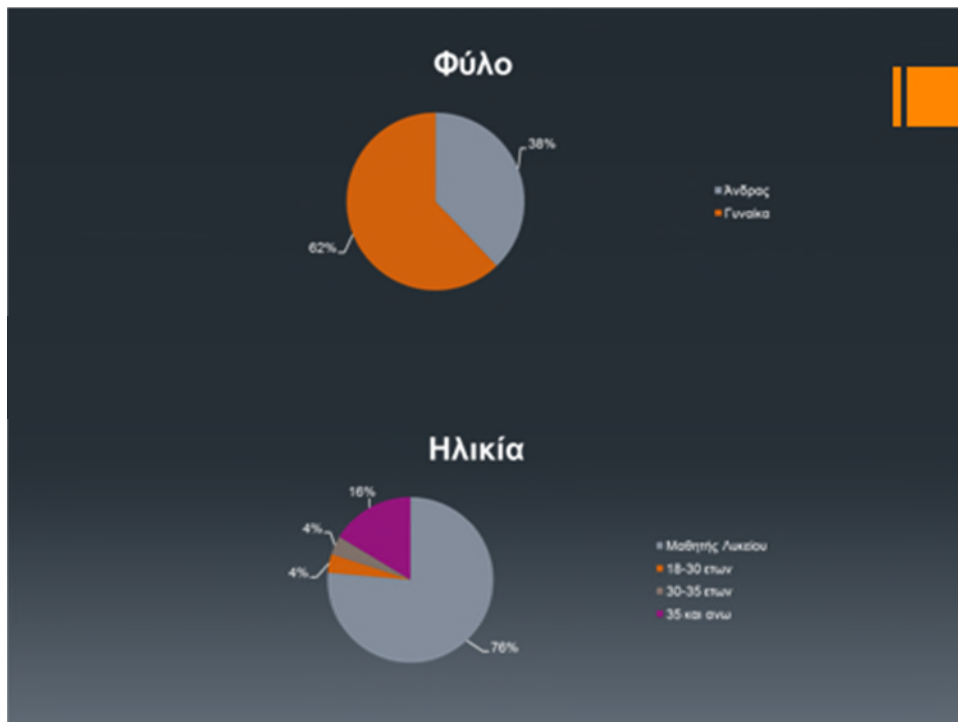
13. Πώς κρίνετε την απόφαση της γαλλικής κυβέρνησης να απαγορεύσει τη χρήση μαντίλας από μουσουλμάνες γυναίκες σε δημόσιους χώρους;

αδιάφορη

ανεπίτρεπτη

λογική

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

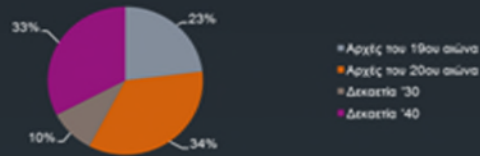
Έχετε ακούσει τη λέξη "κρινολίνο";

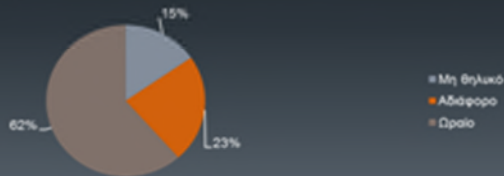
Γνωρίζετε σε ποια από τις παρακάτω περιόδους συνιστούσε βασικό εξάρτημα της γυναικείας ενδυμασίας ο κορσές;

Ξέρετε πότε το παντελόνι ενσωματώθηκε στη γυναικεία ενδυμασία;

Αν στην ερώτηση 1(περί φύλου) έχετε διαλέξει "άνδρας", απαντήστε στην ακόλουθη ερώτηση: "Το θέαμα μίας γυναίκας ενδεδυμένης με παντελόνι σας φαίνεται":

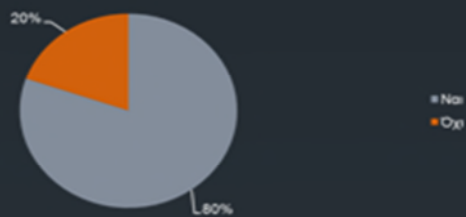
Πώς χαρακτηρίζετε το θέμα των μίνι φουστών στις μαθητικές παρελάσεις;

Έχετε ακούσει τον όρο μπουργκίνι;

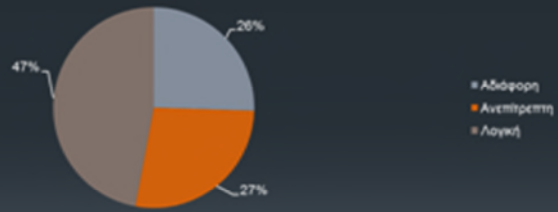
Γνωρίζετε τι είναι η μπούργκα;

Θεωρείτε ότι η θρησκεία κάποιου μπορεί να επιβάλει μια συγκεκριμένη ενδυματολογική συμπεριφορά;

Πώς κρίνετε την απόφαση της γαλλικής κυβέρνησης να απαγορεύσει τη χρήση μαντίλας από μουσουλμάνες γυναίκες σε δημόσιους χώρους;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργιτσογιάννη Ν. Ευαγγελία, Παντουβάκη Σοφία, *Ιστορία της ενδυμασίας. Ο Δυτικός κόσμος και η Ελλάδα από τους προϊστορικούς χρόνους ως την Αναγέννηση*, Αθήνα,
- *Hardwick Lorna, Κοινωνική ιστορία της αρχαίας Αθήνας*. Ανοικτό Πανεπιστήμιο, εκδ. Κοιυτσούμπος, Αθήνα
- *Oswyn Murray, Η αρχαία ελληνική πόλις. Από τον Όμηρο ως την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου*, εκδ. Πατάκης, 2007
- Blanck H., *Εισαγωγή στην Ιδιωτική Ζωή των Αρχαίων Ελλήνων και Ρωμαίων*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004.
- Pekridou Gorecki A., *Mode in der Antike*, 1989.
- www.slideshare.net
- www.antinemw.gr
- www.potepote.blogspot.com
- www.wikipedia.org